

JAVNO PREDUZEĆE - KÖZVÁLLALAT - PUBLIC ENTERPRISE

PALIĆ · LUDAŠ

Kanjiški put 17a, 24413 Palić
tel: 024/753-121, fax: 024/753-474
www.palic-ludas.rs

ПЛАН УПРАВЉАЊА ПАО „СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА“ ЗА ПЕРИОД 2021-2030.

ПАЛИЋ 2020.

САДРЖАЈ

УВОД (3)

1. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ И ПРИРОДНИХ РЕСУРСА (6)

2. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ (12)

3. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И ПРОЦЕСА КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОРЕ УГРОЖАВАЊА (15)

4. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА (16)

5. АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ДУГОРОЧНИХ ЦИЉЕВА ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА (17)

6. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ (20)

7. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА (21)

8. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОДРЖИВОМ КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, РАЗВОЈУ И УРЕЂЕЊУ (22)

9. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ НАМЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА (29)

10. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ (33)

11. СТУДИЈСКА (ИСТРАЖИВАЧКА), ПРОГРАМСКА, ПЛАНСКА И ПРОЈЕКТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, ОЧУВАЊУ И УНАПРЕЂЕЊУ И ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ (34)

12. САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ (35)

13. ДИНАМИКА И СУБЈЕКТИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА (36)

14. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА УПРАВЉАЊА (42)

15. ПРИЛОЗИ (64)

УВОД

2003. године Предео изузетних одлика "Суботичка пешчара" стављен је под заштиту Уредбом о заштити ПИО „Суботичка пешчара“ („Сл. гласник РС“, број 127/2003 и 113/2004). Према Уредби, резерват **обухвата површину од 5.369,9 ха + 2.772,97 ха заштитне зоне**. Припада II категорији заштите, као природно добро од великог значаја за Републику Србију. Према класификацији Међународне уније за заштиту природе (IUCN) потпада у IV категорију – **Подручја управљања стаништима и врстама** (Habitat and species management area). Ово подручје има и међународни значај, као **Међународно значајно подручје за птице** (IBA) укључено је као део Северобачког региона значајног по својој богатој орнитофауни. **За Управљача Резервата одређено је Јавно предузеће „Палић-Лудаш“** које се стара и о осталим заштићеним природним добрима на подручју општине Суботица и делом општине Кањижа.

Основна вредност подручја је висока биолошка разноврсност као последица мозаичног распореда станишта које је узроковано динамичношћу песковите подлоге и близином подземних вода. Континенталне пешчаре су у Европи високо вредноване као станишта у нестајању, угрожена људским развојем (пројекат Natura 2000).

Пешчарска, степска и мочварна станишта Суботичке пешчаре су суштинске компоненте аутохтоне природе подручја. Јединствено је и постојање низијских тресава, што је иначе ретка појава на пешчарама.

Од великог значаја за подручје је што је сврстано у предлог за заједничко прекогранично природно добро, са Републиком Мађарском, која одмах са друге стране границе има своја заштићена природна добра.

Досадашњи развој функција заштите природних вредности у периоду од доношења Уредбе о заштити Предела изузетних одлика је био значајан. Поред потпуне реализације годишњих Програма управљања и заштите Предела, изградњом Визиторског центра Лудаш (у периоду од 2006. до 2008. године), решено је питање смештаја и опремања управљача, а отвориле су се и нове могућности на пољу развоја еко-туризма. Управљач је успео да на делу површина Предела успостави испашу, као вид активне заштите природе. Такође, све интензивнијим укључивањем невладиног сектора у реализацију пројеката активне заштите природе, као и све квалитетнијом сарадњом са локалним становништвом, управљач је у великој мери успео у спровођењу заштите природе у Пределу изузетних одлика „Суботичка пешчара“.

Међутим, велики број проблема је и даље присутан. У недостатке система заштите природних добара се убраја:

- недовољно јасни и системски нерешени власнички и кориснички односи у коришћењу земљишта што онемогућава обезбеђивања накнада од коришћења заштићеног подручја у циљу финансирања активне заштите природе
- неуједначен и недовољан начин финансирања Управљача за спровођење свих прописаних функција
- недовољан број запослених чувара, рибочувара и стручних сарадника услед примене Закона о изменама и допунама Закона о буџетском систему („Сл. Гласника РС“, бр. 103/2015), по ком је на снази забрана запошљавања у јавном сектору – до даљњег
- неусклађеност статуса заштите и коришћења ресурса и јавних добара (вода, земљиште)

Поред ових системских проблема ту су и конкретни проблеми:

- проблем количине воде која долази речицом Киреш – све веће исушивање Суботичке пешчаре, смањивање нивоа подземних вода и аридизација у целом региону (укључујући и суседну Мађарску, одакле нам долази речица) доводи до проблема снабдевања водом
- проблем уређивања вода у непосредном окружењу којим се подручје Предела константно одводњава, што угрожава бројне биљне заједнице и строго заштићене и заштићене врсте чија су ово једина станишта у нашој земљи
- проблем контролисања посетилаца, излетника који не придржавају се правила (бацање смећа, уништавање излетничких места, возња моторима и возилама итд.)
- кршење забране уласка у режиму I степена заштите (нпр. рекреативни риболов на тресетном језеру, мигранти)

Непосредни основ за доношење Плана управљања заштићеним подручјем Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“, као и оквир за његово спровођење је Закон о заштити природе („Сл. гласник РС“ бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – испр., 14/2016 и 95/2018 – др. закон) чланови 51, 52, 53 и 54, као и Уредба о заштити Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“ („Службени гласник Републике Србије“, бр. 127/03 и 113/04) који обрађују следеће садржаје:

- Циљеве, приоритетне задатке и активности на спровођењу режима заштите
- Заштиту аутохтоних екосистема, заштиту и унапређивање природних реткости (заштићених и строго заштићених врста флоре и фауне) као и остале флоре и фауне, односно укупног и специфичног биодиверзитета
- Биолошки мониторинг
- Регулисање површинских и подземних вода и водног режима
- Научно-истраживачку активност
- Културну и васпитно-образовну активност
- Информативно-пропагандну активност
- Туристичку, рекреативну и друге активности

Као подлога за израду Програма управљања Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“ коришћени су:

- Студија са предлогом за заштиту природног добра „Суботичка пешчара“ као предео изузетних одлика (2003.)
- Уредба о заштити Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“ („Службени гласник Републике Србије“, бр. 127/03 и 113/04)
- Средњорочни програм заштите и развоја ПИО „Суботичка пешчара“ за период 2005-2009.
- Претходни План управљања Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“ за период 2011 – 2020. године (сагласност Министарства животне средине, рударства и просторног планирања бр. 353-02-2886/2011-03).
- Решење о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03-1172/2 од 01.06.2020. за израду Плана управљања ПИО „Суботичка пешчара“ за период 2021 – 2030. године
- Просторни план подручја посебне намене „Суботичка језера и пустаре“ („Службени лист АПВ“, број 10/2016),
- Искуства управљача у претходном периоду

Посебан допринос у том смислу пружају искуства размењена са управљачем Националног парка „Кишкуншаг“ из Кечкемета (Мађарска), с обзиром да Предео представља део будућег заједничког прекограничног заштићеног природног добра у сливу речице Киреш (Kőrös-ér Tájvédelmi Körzet).

Досадашња искуства, проблеми, смернице и циљеви дефинисани у наведеним документима, а нарочито Студијом, која је била подлога за проглашење природног добра, представљају основу и оквир за доношење овог Плана. С друге стране овај План, представља обавезујући елемент и полазиште приликом доношења урбанистичких и евентуалних гранских програма (водопривредне и друге основе) и разних других аката.

1. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ И ПРИРОДНИХ РЕСУРСА ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

Суботичка пешчара представља најјужнији део пешчаних пространа у међуречју Дунава и Тисе у Мађарској. Од континенталних пескова Европе је одваја особен и разноврстан живи свет који је делимично уништен вековним присуством човека, а чија је делатност допринела специфичном предеоном лику подручја. Везана за најконтиненталнији део Војводине, ова пешчара је окарактерисана јединственим еколошким приликама у условима благо заталасаног динског рељефа, мозаичног распореда пешчаних и лесних оаза, сложених педолошких творевина које су детерминисане карбонатним песковима а пре свега режимом, површини тла блиских подземних вода. Некада је подручје обиловало и површинским водама, што је резултирало појавом бројних језера у депресијама а у источном делу пешчаре и низијских тресетишта у некадашњој плавној зони речице Киреш.

Разноврсност природних екосистема Суботичке пешчаре одраз је специфичног мозаика станишта у ком се пешчарске и степске чистине преплићу са засадима багрема и бора, сађеним храстовим шумама, малим оазама аутохтоних шума беле и сиве тополе, као и посебно вредним исконским тресетним екосистемима. Њихова местимична очуваност на својеврстан начин доприноси да ово природно добро буде у европским размерама значајно подручје и несумњив пункт специфичног флористичко-вегетацијског, али исто тако, и фаунистичког диверзитета. Висок степен разноврсности биљних заједница различитих типова посебно оних које припадају крхким (фрагилним) екосистемима, са око 20 издвојених фитоценоза барске, мочварне, ливадске, пешчарске, степске и шумске вегетације на релативно ограниченом простору, даје специфичан печат заштићеном подручју. Неке од ових заједница су издвојене и за науку описане баш на Суботичкој пешчари за коју су ексклузивно везане или пак представљају еколошко-географске варијанте шире распрострањених фитоценоза. Самим тим и пратећа компонента фауне има својих специфичности и значаја као јединствена вредност или као карика у одржавању биолошке равнотеже. Заступљеност мноштва биљних врста од посебног научног значаја, различитог степена угрожености и од интереса за очување диверзитета националног и међународног интереса, представља, заједно са напред истакнутим одликама, темељну природну вредност подручја Суботичка пешчара које се предлаже за заштиту као предео изузетних одлика.

Заштићено подручје ове пешчаре је било први пункт у Србији на ком је заживела интегрална пољопривредна производња и основана прва био-динамичка фарма код нас. Преорјентација становништва на производњу здраве хране која је заснована на еколошким принципима, екстензивно воћарство и традиционално сточарство су услов усклађене делатности човека и опстанка исконских екосистема у истом миљеу. Развој овог „природоликог предела” мора, сходно донетим међународним конвенцијама и принципима заштите, очувати рецентно стање аутохтоних екосистема, реконструисати и ревитализовати уништене, посебно вредне, заједнице фрагилног карактера по претходно урађеним пројектима. Истовремено се овако планирани развој мора базирати на прастарим занимањима и препоручивати повратак традиционалном начину живљења, што подразумева и очување етно- наслеђа, које је као и опстали делови изворне природе сведок човековог трајања на овим просторима

Суботичка пешчара се налази у најјужнијем делу пешчаних пространа у међуречју Дунава и Тисе. Од континенталних пескова Европе је одваја особен и разноврстан живи свет који је делимично уништен вековним присуством човека, а чија је делатност допринела специфичном предеоном лику подручја. Везана за најконтиненталнији део Војводине, ова пешчара је окарактерисана јединственим еколошким приликама у условима благо заталасаног динског рељефа, мозаичног распореда пешчаних и лесних оаза, сложених педолошких творевина које су детерминисане карбонатним песковима а пре свега режимом, површини тла блиских подземних вода.

Еколошке и биогеографске карактеристике

Суботичка пешчара, као засебна просторно еколошка целина, представља део Суботичко-хоргошке пешчаре у оквиру најјужнијег дела пешчаних станишта у међуречју Дунава и Тисе.

Ову пешчару одликује мозаични распоред песковитих и лесних подручја са благо заталасаним динским рељефом, и северозападно - југоисточним правцем пружања дина. Дине су неједнаких дужина и различите висине, што условљава веома неуједначен макро- и мезорељеф од Таванкута до Хајдукова, па и источније до Хоргоша. Просечне надморске висине овог песка крећу се у интервалу од 117 до 134 метара. С обзиром да дине представљају специфично гео-наслеђе, посебно оне трансверзалног и лонгитудиналног карактера, заслужују очување, те се забрањује било какво моделирање рељефа. Њихово очување је предуслов задржавања рецентних карактеристика биотопа, а самим тим флоре, вегетације и фауне, односно свих основних еколошких одлика подручја. Простор се одликује најнижом средњом годишњом температуром ваздуха од 10,6° и највећом разликом у просечним температурама између јула и јануара од 23,5°. Негативне вредности средњих месечних температура су забележене у децембру, јануару и фебруару с тим да се мразеви јављају још у марту и априлу, а почињу већ у октобру. Годишња сума падавина је релативно ниска (527 mm), а у вегетационом периоду се снижава и до 293 mm. Полусушни период траје од јула до треће декаде октобра, док се сушни период појављује средином августа у вишегодишњем просеку. Најчешћи ветрови дувају са северозапада и севера.

У односу на специфичности простора, за Суботичку пешчару је карактеристично појављивање карбонатног песка до саме површине, што је битан, ако не и пресудан фактор за карактер степске вегетације. У дубљим слојевима развија се сцементирана кречно-пешчана подлога, као резултат процеса испирања. Педолошки супстрат је иницијално земљиште на песку са 87% - 98% песка и остатком глине. Количина хумуса зависи од степена везаности песка, рељефа и влажности, те се у депресијама јавља већи проценат хумуса него на динама. Сходно порасту садржаја хумуса, у Суботичкој пешчари се констатоване три врсте песка: смеђи, црни и црни иловести. Међудинске депресије су окарактерисане забареним песком (тј. песковитим ритским црницама) и тресетом. Поменута порозност и пропустљивост песка омогућавају брзо понирање атмосферских талоба којих је и иначе мало. У области пешчаре дине су сушне, а бунари у њима су на 8-60 метара дубине. Подземне воде су на 2 - 4 метра испод површине тла, а у мезо- и микродепресијама често доспевају скоро до саме површине. Иловести и слабо пропусни слојеви у њима су углавном мочварни и забарени. У већим депресијама су баре („језера“) као на пример Келебијско, Букваћ и др., које данас услед знатно измењених прилика често губе воду. У прошлости ово подручје је, као и северна Бачка (некад позната као „крај са 1000 језера“), било хидрографски богатије због бројних потока који су већином пресушили и још бројнијих језера еолског порекла, којих данас скоро и нема, или су на њиховим местима заостале „баре“. Речица Киреш једина протиче кроз Суботичку пешчару. С обзиром на реалну претпоставку да лесоидни седименти (укомпоновани у мозаик са песковима) и алувијална равна водотока Киреш крију остатке квартарне сисарске фауне, треба им придати одговарајући значај, јер у том случају могу претстављати доказе прошлости и **историјско-биогеографских** процеса у региону, а самим тим осликати и неко исходно стање еколошких прилика тога доба.

Главни ток Киреша је највећим делом, све до Хајдукова, на територији Републике Мађарске. Одликује га потпуно нарушен хидролошки режим, тако да данас често на појединим местима потпуно губи воду. Да је ситуација некад биладругачија сведочи податак да су у не тако давној прошлости на овој речици постојали активни млинови. Некадашње богатство у надземним водама и до данас очуван висок ниво подземних вода, били су од пресудног значаја

за формирање биљног покривача овог природног добра, а условили су разлике у флори и вегетацији Суботичке и Делиблатске пешчаре.

Поред утицаја надземних и подземних водених токова и наглашених континенталних одлика климе, на карактер постојеће флоре и рецентне вегетације, као и припадајућих зооценоза, од пресудног утицаја су били рељеф, одлике исходне вегетације ових простора, а свакако и човек, односно његова делатност. Једноставније речено, сви абиотички услови средине, адекватан живи свет подручја које се штити, и човек као неизбежан фактор измена постојећих услова, детерминишу основне еколошке карактеристике овог природног добра и дају трасу смерница њихове заштите. Оне носе печат историјског фактора на овом и ширем простору, у чијем контексту се одвијала сложена флорогенеза и резултирала фитогеографска припадност самог природног добра и региона у целини.

Преовлађујућу компоненту у биљном покривачу Суботичке пешчаре представљају травна и шумска вегетација на песковима, због чега се у пејсажно- амбијенталном смислу јасно раздвајају тип отворених предела и предео типа шуме. Отворени предели су под пешчарским и степским екосистемима. Развој шумских заједница условљен је са више фактора.

За функционисање комплекса екосистема и опстанак еколошког низа биљних заједница на овом простору, значајно је очување првобитне мозаичности. Она је на Суботичкој пешчари, за разлику од Делиблатске, током пошумљавања у претходним периодима ипак релативно очувана, јер шумски засади обухватају мање комплексе, који су просторно разбацани и укомпоновани са оазама изворних шума. У претходним периодима је наглашенијим крчењем вредних делова са природним шумским заједницама, а још више пошумљавањем чистина, више промењен предеони лик. Мало еколошко оправдање имала је замена аутохтоних фрагмената плантажним засадама тополе, бора и багрема, као и других унетих врста. Јасно је колико је у таквим приликама нарушена биолошка равнотежа, колики је атак човека на природне услове, на укупан биодиверзитет, поготово што је у питању вегетација на песковима где се еколошке прилике брзо и неповратно мењају.

Управо поменути моменти (карактеристике пешчане подлоге, обиље воде у поменутих условима окружења) су довели до тога да се већи део подручја користи за плантажно воћарство и виноградарство или пак за неке индустријске културе, што овом природном добру даје специфичан печат, а представља особеност живљења на пешчаним просторима североисточне Бачке. Тако у европским и светским размерама вредни, често и специфични, природни екосистеми вековима опстају испреплетени са култивисаним површинама, што чини основни квалитет овог природног добра.

Јединственост овог подручја се огледа и у томе да источни, нижи и забарени делови ове пешчаре покривени реликтним тресавским екосистемима укључују у мозаик-комплексу и био-парцеле које су ипак раритет на овим нашим војвођанским просторима. Но упркос истакнутој јединствености и значају, не може се очекивати конзервација стања на садашњем нивоу, јер спонтана сукцесија неминовно тече а перманентно присутан човек може само у још већој мери да измени предони лик.

Мање или веће депресије овог региона обрасле су заједницама беле и сиве тополе, које су пејсажно врло атрактивне. Само на најнижим теренима шуме Букваћ у окружењу постојећег језерцета очувано је неколико стабала беле и крчке врбе, као остатака заједнице развијене у некадашњој редо плавлјеној зони. Променом услова њене састојине су скоро у потпуности деградиране.

Секундарне (антропогене) фитоценозе немају тај значај, мада оне шумског типа својим присуством на својеврстан начин обележавају подручје овог добра. Док су с једне стране заувек потисле природне шуме, а самим тим уништиле станишта многих заштићених и строго заштићених врста флоре и фауне, дотле су с друге стране омогућиле накнадно усељавање неких врста. То је понекад значајно с аспекта опстанка фауне, поготово орнитофауне, која је добила нова станишта за исхрану, гнезђење и подизање младих. Иако је на тај начин усложњен и

специјски и екосистемски диверзитет ипак овакве последице човековог присуства и рада имају пре свега негативан ефекат, јер су се ови нови моменти јавили на рачун ишчезлих, изузетно вредних исконских ливада биотопа, заједница па и читавих екосистема.

Фауна као неодвојиви саставни део поменутих типова екосистема доприноси одржавању еколошке равнотеже у њима и опште биолошке равнотеже. Представљајући карику у ланцима исхране чини битну компоненту опстанка живог света и фактор који омогућава рецентни биодиверзитет на овим просторима.

На подручју пешчаре нема отворених пескова у природном стању. Губитак природне пешчарске вегетације због интензивне пољопривредне обраде узрокују вештачко отварање песка и стимулисање еолске ерозије. Површине са отвореним, покретним песковима се стварају вештачки на обрађеним површинама. Услед интензивне обраде површине земљишта се због непокривености тла песак покреће и ветар га разноси на околне површине (нпр. засади шпаргле јужно од Тресетних језера).

Еколошка карактеризација Пешчаре несумњиво зависи од антропогеног фактора, његове разноврсности, порекла и снаге дејства. Ширењем градских целина ка срцу пешчане зоне узурпирани су природни екосистеми, а они на ободном делу и уништени. Захваљујући постојању шумских комплекса, до самог северног руба урбане зоне, спречен је јачи притисак на ово подручје. Данашња ситуација је таква да урбанизоване површине опасују Пешчару од Келебије до Хајдукова. Међусобно су повезане магистралним путем, а међународна железничка пруга дели заштићено подручје на два одвојена дела.

ФЛОРА

Међу биљним врстама Суботичке пешчаре посебно је значајна реликтна шумо-степска биљка – шафрањика (*Colchicum bulbocodium*), јер је ту њено једно налазиште у Војводини и Србији. На микростаништима на којима је опстала до данас углавном се јавља у густим популацијама. Део њених станишта је нестао, а део се просторно смањило због преоравања, а донекле и због пошумљавања све до донешења Уредбе о заштити (2003 и 2004). Од тада ситуација се значајно побољшала, захваљујући активним мерама (уклањање инвазивних дрвенастих врста са станишта - отварање и одржавање шумских чистина и одржавање осталих станишта – ливаде и пашњаци) и мониторинг активностима.

Поред шафрањике, са аспекта очувања флористичке разноврсности и специфичних генетских ресурса наше земље, пажњу заслужују пешчарски каранфил (*Dianthus serotinus*) - панонски ендем и орхидеја (*Epipactis atrorubens subsp. borbasii*) - субилицки (западнобалкански) елемент флоре.

На песковима северно од Суботице констатована је пешчарска перуника (*Iris arenaria*=*Iris humilis subsp. arenaria*).

Од строго заштићених и заштићених врста на територији Суботичке пешчаре расту и црвена стежица (*Alcama tinctoria*), пешчарски мрзовац (*Colchicum arenarium*) који је и од глобалног значаја за очување биодиверзитета, затим ковиље (*Stipa sabulosa*), зимзелен плавичасти (*Vinca herbacea*), гороцвет (*Adonis vernalis*), многе орхидеје итд. Истог статуса су и неке врсте констатоване само на тресетиштима уз Киреш: сибирска перуника (*Iris sibirica*), кржљава перуника (*Iris spuria*) која је досад забележена у Србији само на пет локалитета у Војводини, затим веома ретка форма чемерике (*Veratrum album subsp. album f. semilobelianum*) којој је то једино налазиште у Војводини, ибришим каранфил (*Dianthus superbus*), дивљи каранфил (*Dianthus serotinus*), саланчица (*Blackstonia serotina*) и мочварни папрат (*Thelypteris palustris*). Црна саса (*Pulsatilla pratensis subsp. nigricans*), некада честа у степама Војводине, данас је на граници опстанка на три једина преостала станишта Суботичке пешчаре, те је много угроженија од своје сроднице велике сасе.

Од панонских ендема забележени су: пешчарски вијук (*Festuca vaginata*), велики каранфил (*Dianthus giganteiformis subsp. pontederiae*), садлеров различак (*Centraurea sadleri*), већ поменути пешчарски мрзавац и пешчарски каранфил, а од панонских субендема степски каранфил (*Dianthus pontederiae subsp. pontederiae*).

Међу специфичним пешчарским елементима треба поменути шлајер траву (*Gypsophila paniculata*), ожућак (*Onosma arenarium*), стеничницу (*Corispermum nitibum*), козју браду (*Tragopogon floccosus*) и др..

За ово подручје је специфична ретка пресличица (*Muscari botryoides subsp. kernerii*). Индикатор шумо-степе односно климазоналног типа вегетације је шарена перуника (*Iris variegata*), а екстремних услова за живот на неким отвореним стаништима многоцветни пуцавац (*Silene multiflora*) као елемент ирано-туранских пустиња.

Насупрот томе читаво подручје уз Киреш које обухвата станишта тзв. ниских тресава одликују специфични представници флоре барско-мочварних и ливадских екосистема, који су често веће реткости него пешчарски и шумо-степски елементи. Такве значајне врсте, које су истовремено и индикатори јединствених фитоценоза везаних само за ово подручје су: бела чемерика (*Veratrum album subsp. album f. semi-lobelianum*), кржљава перуника (*Iris spuria*), сибирска перуника (*Iris sibirica*), ибришим каранфил (*Dianthus superbus*), длакава млечика (*Euphorbia villosa*), каљужница (*Caltha laeta*) и мала свећица (*Gentiana pneumonanthe*).

Само на овом типу станишта развија се заједница мезофилних ливада која укључује и неке врсте орхидеја: *Orchis militaris*, *Anacamptis palustris*, *A. coriophora* и посебно ретка орхидеја код нас *Ophrys sphegodes*. Све ове врсте су значајне као генетички ресурси у европском и ширем смислу.

Завршни стадијум развоје степске вегетације у проградацији ка шуми шумо- степе посебно карактеришу природне вредности попут *Neotinea ustulata*, *A. coriophora*, *Iris variegata*, *Rhinanthus borbasii*, *Pulsatilla pratensis subsp. nigricans* и друге строго заштићене и заштићене врсте. Њихово присуство указује на значај степа са аспекта очувања бидоверзитета. Специфична, а уједно и доминантна степска заједница овог подручја, развијена углавном на простору између централног дела Суботичких шума и тресетишта око Киреша, има ливадско-степски карактер. Печат састојинама дају поред карактеристичних врста и степски каранфил (*Dianthus pontederiae subsp. pontederiae*), панонска ендемска врста Борбашев шушкавац (*Rhinanthus borbasii*) и маџина трава глатка (*Nepeta pannonica*). У рано пролеће се јављају шафрањика (*C. bulbocodium*), и пругасти шафран (*Crocus reticulatus*), док касно пролећни аспект одликује, поред пресличице (*Muscari botryoides subsp. kernerii*) и шарена перуника (*Iris variegata*), која је значајна као индикатор правегетације храстових шума. Поменута шафрањика представља шумо-степски реликт постгласијалног доба, што је само по себи разлог за предузимање посебних мера заштите, јер је ово њено једино станиште у Србији.

ФАУНА

Батрахофауну, захваљујући постојању барских и мочварних екосистема, као центара миграције и размножавања, чини релативно велики број водоземаца. Према истраживањима констатовано је 8 врста водоземаца (*Triturus vulgaris*, *Rana dalmatina*, *Rana kl. esculenta*, *Rana ridibunda*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Pelobates fuscus* и *Hyla arborea*). Посебан значај простору даје и уочавање популација неотеничних форми врсте *T. vulgaris*.

Захваљујући специфичности подручја Суботичко - Хоргошке пешчаре, јавља се и специфична **херпетофауна**, у оквиру које су констатовани *Emys orbicularis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta agilis*, *Podarcis muralis*, *Podarcis taurica* и *Natrix natrix*, *Coronella austriaca*.

Од преко 170 врста које чине до сада констатовану **орнитофауну** Суботичке пешчаре, од гнездарица треба издвојити: *Coracias garrulus*, *Sylvia niroisia*, *Sylvia curruca*, *Emberiza*

calandra, *Saxicola torquata*, *Ciconia nigra*, *Caprimulgus europaeus*, *Lanius minor*, *Turdus viscivorus*, *Tringa totanus*, *Anthus campestris*, *Dryocopus martius*, *Caravelis cannabina*, *Lullula arborea* и *Locustella fluviatilis*. Међу совама је најчешћа *Strix aluco* и *Asio otus*, али се по салашима сусрећу *Athene noctua* и *Tyto alba*, у задњим годинама се појавио и гнезди се *Otus scops*. Међу дневним грабљивицама се сусрећу три веома значајне гнездарице *Haliaeetus albicilla*, *Pernis apivorus* и *Falco subbuteo*. На сеоби и зимовању посебно су интересантне врсте: *Aquila heliaca*, *Circus pigargus*, *Falco columbarius*, *Regulus regulus*, *Turdus pilaris* и *Ficedula hypoleucos*. Посебно треба издвојити гнежђење *Sylvia nisoria*, која је ретка птица Војводине и целе Србије, а управо пешчарска подручја су њена најважнија станишта код нас.

Од **териофауне**, међу врстама бубоједа (Insectivora) утврђено је присуство јежа (*Erinaceus concolor*) и кртице (*Talpa europaea*), а одговарајући станишни услови омогућују опстанак и ровчицама, представницима родова *Crocidura*, *Sorex* и *Neomys*. Из реда Legomorpha је присутан зец (*Lepus europaeus*). Из реда глодара (Rodentia) регистровано је присуство веверице (*Sciurus vulgaris*), слепог кучета (*Spalax leucodon*) и пољске волухарице (*Micromys arvalis*). Из групе волухарица се на овим просторима може очекивати и присуство водене волухарице (*Arvocola terrestris*), подземне волухарице (*Pitymys subterraneus*), али и ливадске волухарице (*Microtus agrestis*), врсте северне и средње Европе, која се на северу Војводине налази на јужној граници ареала. Из потфамилије мишева (Murinae) свакако су, на подручју заштићеног природног добра присутне врсте: шумски миш (*Apodemus sylvaticus*), пругасти миш (*A. agrarius*), сиви пацов (*Rattus norvegicus*) и домаћи миш (*Mus musculus*), док је на степским стаништима могуће присуство степског миша (*Apodemus microps*), а на различитим типовима травних станишта потенцијалну врсту претставља и патуљаст миш (*Micromys minutus*). У односу на ретке врсте глодара потребно је посебно истаћи слепо куче (*Spalax leucodon*). Ова врста цео живот проводи под земљом, у систему ходника које неуморно проширује у потрази за храном - корењем трава, ризомима и луковицама. О њеном присуству сведоче хумке, налик на кртичњаке, али веће и другачијег распореда, односно и неколико налаза живих јединки на површини. Као специфична животна форма, слепо куче готово да нема предатора те је угрожено искључиво нестајањем станишта. Из реда звери (Carnivora) на заштићеном природном добру је присутна широко распрострањена лисица (*Vulpes vulpes*) и шакал (*Canis aureus*), а из породице куна (Mustelidae) срећу се куна златица (*Martes martes*) и куна белица (*Martes foina*). Јазавац (*Meles meles*) је чест је становник овог простора. На подручју Суботичких шума евидентирано је мрки твор (*Mustela putorius*). Констатоване су и ласица (*Mustela nivalis*) и хермелина (*Mustela erminea*), као и видра (*Lutra lutra*). Ред Artiodactyla представљају следеће аутохтоне врсте: дивља свиња (*Sus scrofa*), европски јелен (*Cervus elaphus*) срна (*Capreolus capreolus*). Срна је предмет ловног газдовања у отвореном и ограђеном делу ловишта, док се у гатеру гаје и јелен лопатар (*Dama dama*) и муфлон (*Ovis musimon*).

Међународно значајне врсте

Од када је 2007. године потписана Бернска конвенција (Конвенција о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта, „Службени гласник РС- Међународни уговори“, бр. 102/2007) листа заштићених врста се проширила. Обавеза заштите врста и станишта се на подручју Суботичке пешчаре проширила за неке врсте које досада нису биле у фокусу пажње. Зато се у планском периоду мере заштите проширују на ове врсте међу којима наглашавамо: дивљи каранфил (*Dianthus serotinus*), мрзовац (*Colchicum arenarium*) и њихова станишта. У процесу је валоризација врста и станишта кроз издвајању подручја NATURA 2000 међу којима су станишта и врсте значајне за подручје Пешчаре. Поред прилагођавања мера заштите обавезама заштите врста и станишта од међународног значаја значајно је и отварање могућности приступа међународним фондовима у будућности.

2. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

Суботичка пешчара је предео кога карактеришу јединствене еколошке прилике у оловима песковите геолошке подлоге заталасаног динског рељефа, разноврсних земљишта и посебног режима подземних вода који условљавају специфичан мозаик екосистема и станишта уз висок степен разноврсности биљних заједница, као и значајно богатство фауне, што овом подручју даје изузетне предеоне одлике. Најзначајнија су влажна станишта формирана на подлози низијског тресета у долини речице Киреш, која припадају највише угроженим стаништима у Европи и свету.

Међу најбитнијим променама је свакако опадање нивоа подземних вода на целој пешчари. Током периода уређивања вода последњих неколико деценија дошло је до значајног смањења нивоа подземних вода, што делује на целој површини заштићеног подручја и изазива деградацију свих типова станишта.

Заштићено добро је, због близине централног градског језгра града Суботице и околних насеља у великој мери изложено антропогеним утицајима, посебно када су у питању југозападни, јужни и југоистични делови, док је у северним деловима дуж државне границе са Мађарском тај утицај знатно мање изражен.

Од антропогених притисака присутни су уништавање станишта и узнемиравање строго заштићених и заштићених врста, илегалне сече шума и других активности.

Угрожавајуће факторе представља ширење инвазивних врста, као и зарастање чистина ширењем жбунасте и дрвенасте вегетације.

Резултат данашњег стања Суботичке пешчаре су начини коришћења и притисци на станишта из претходног периода који су довели до измена аутохтоног предела, фрагментације и изолације станишта као и нерационално коришћење природних ресурса (ловна фауна, земљиште, вода).

2.1. Фактори измена аутохтоног предела

Промене у билансима стања вода од средине 20. века (речица Киреш, подземне воде) утицало је на еколошке услове који су постали сушнији. На отвореним травнатим површинама влажна станишта су се смањила (нестанак влажних ливада и пратеће флоре и фауне) док су шумске површине битно промениле лик јер су се храстове састојине осушиле а новопосађене површине тешко опстају. Ситуација се није побољшала ни у задњој деценији иако је Управљач више пута покушао да иницира сарадњу са надлежним субјектима водопривреде у циљу решавања овог проблема.

Ширење насеља и урбанистичких зона у првој половини 20. века довело је до тога да је подручје Суботичке пешчаре окружено са свих страна насељем осим са севера где је граница са Републиком Мађарском. Из ових зона је велики притисак и утицај на још природолике површине заштићеног подручја (остављање смећа, притисак разних посетилаца, загађење вода и ваздуха).

Ширење пољопривредног земљишта је такође умногоме променило предео пешчаре, јер се на некадашњим пешчарским пашњацима рашириле парцеле плантажних воћњака (прва половина 20. века) и касније класична ратарска производња на великим површинама (крај 20. века) што је смањило површине аутохтоне вегетације и утицало на промене еколошких услова (подземне воде, земљиште).

Уношење и ширење алохтоних врста од којих се многе сада карактеришу као инвазивне (Бернска конвенција) због пољопривреде и шумарства до краја је нарушило екосистеме Пешчаре. На пољопривредним површинама су се рашириле амброзија (*Ambrosia artemisiifolia*), дивљи дуван (*Asclepias syriaca*), репушњача (*Erigeron canadensis*), красолика (*Erigeron annuus*) и канадска штапика (*Solidago canadensis*). На појединим шумским

површинама преовлађују састојине багрема (*Robinia pseudoacacia*) и америчког копривића (*Celtis occidentalis*). Евидентирано је присуство и ширење дрвенастих врста: дафина (*Eleagnus angustifolia*), јасенолисни јавор (*Acer negundo*), кисело дрво (*Ailanthus altissima*) и гледичија (*Gleditsia triacanthos*). Ово је последица праксе у конвенционалној пољопривреди и шумарству.

Пошумљавање шумских чистина, у другој половини 20. века, је такође изменило предео и његову мозаичност, јер пешчарска травната станишта (чистине) су делимично обрасле са багретом и копривићем, и другим алохтоним инвазивним дрвенастим врстама. У задњих десет година Управљач је на више локација, где су регистрована станишта заштићених и строго заштићених врста (нпр. шафрањика), започео ревитализацију шумских чистина, и више година уназад одржава већ очишћене локације где су били укључени корисници простора и волонтери.

Подручје тресетишта уз речицу Киреш је такође изменило изглед предела. Почетком 20. века и експлоатацијом тресета су отворена тресетна окна која су се пунила подземном водом и водом из Киреша што је битно променило екосистем. Касније крајем 20. века крчењем фрагмената шуме барске иве и изкопавањем јужног тресетног језера да би се формирао пецарошки рибњак, дефинитивно је промењен предео уз Киреш.

2.2. Фактори фрагментације и изолације станишта

Преоравање станишта заштићених врста из 2000. године (заорано скоро 1000 ha травнатих површина које се последњих 20 година нису користиле у пољопривредној производњи) су, упркос делимичној ревитализацији дела површине, утицала на даљу уситњавање станишта слепог кучета, шафрањике, сасе и других угрожених врста.

Бројне **дивље депоније** на разним микролокацијама у појасу шуме али и по отовреним пешчарско травним површинама утиче на разарање станишта и поспешује фрагментацију.

Значајан фактор су и **отварање летњих путева, мелиорационих канала** (најгушће су лоцирани уз долини Киреша), **јама** за заливање или појење, **отварање нових мајдана** (неконтролисано вађење) **песка**.

2.3. Смањење негативних утицаја у периоду од проглашења заштите

Досадашње искуство управљача у периоду од 2011. године су добри резултати у активностима ревитализације заораних површина са ливадском вегетацијом из 2000. године. Кроз континуирани пројекат ревитализације део површина је повратио природолику вегетацију. Такође наше дугогодишње искуство у управљању овим подручјима је, да установљавање заштићених подручја, чување и надзор на терену као и активне мере заштите дају резултат. То се може видети из података за следеће заштићене врсте:

***Colchicum bulbocodium* -шафрањика**

У ПИО „Суботичка Пешчара“ – захваљујући активним мерама (уклањање инвазивних дрвенастих врста са станишта - отварање и одржавање шумских чистина), врста се појавила на новим локалитетима унутар заштићеног подручја. Паралелно са реализацијом активних мера заштите обављено је и редован мониторинг стања популација. Од 2016. године ради се и апсолутно бројање цветајућих јединки, процењени број јединки се мењало од 40.000 до 136.000. Према мониторинг подацима из 2020. године на укупној површини од 8,1 ha, на 110 различитих локалитета (највише до сада) пребројано је укупно 84.919 луковица и процењена је да је цветало више од 90.000 јединки.

***Pulsatilla pratensis subsp. nigricans* - црна саса**

У 2010 год нађена на два локалитета у ПИО „Суботичка пешчара“ (пре тога била је заведена као нестала врста са наших подручја). На 1 локалитету је било 13 јединки, на локалитету 2

забележена је 1 јединка. 2020. године врста се појавила на два од три позната локалитета. На првом локалитету у Радановачкој шуми на мањој површини евидентирано је укупно 5 биљака црне сасе. На другом локалитету у Радановачкој шуми који се налази на ивици борове шуме избројана је укупно 181 биљка црне сасе. На трећем локалитету у Крчевини испод храста још увек се нису појавиле биљке црне сасе те је потребно наставити даље праћење овог локалитета.

***Dianthus serotinus* - пешчарски каранфил**

2010. године врста је нађена на још једном локалитету у ПИО Суботичка пешчара. Од стављања под заштиту (2003. године) број локалитета са овом врстом се повећао захваљујући режимима заштите који ограничавају одређене шумске радове на њиховом станишту. Ширењу популације допринело је и чишћење станишта од шумског подраста као једном од активних мера заштите. Према најновијим теренским подацима ова врста је присутна на 108 локалитета.

***Spalax leucodon* - слепо куче**

Захваљујући ревитализацији деградираних (узораних) пашњака, ареал ове врло ретке и строго заштићене врсте се за 13 године повећао са неколико хиљада m² на око 265 ha. Повећало се и број јединки ове врсте. Док је 2013 године процењени број јединки био 40 према мониторинг подацима (бројање и евидентирање активних хумки GPS уређајима) 2019. године процењени број јединки је 400. Актуелна генетска истраживања указују на то да постоји генетска разлика међу просторно одвојеним популацијама, које све више научника сматра посебним врстама. Ону која живи у Бачкој (у ПИО „Суботичка пешчара“) и Срему научници зову војвођанско слепо куче, а научни назив јој је *Nannospalax (leucodon) montanosyrmensis*. Овај назив још није усвојен у правним актима заштите природе у Србији.

2.4. Утицаји који се могу смањити сарадњом са другим секторима

Имајући у виду промењену намену простора која је настала проглашењем заштите одређен број негативних утицаја се може смањити сарадњом управљача и других субјеката заштите природе са другим секторима. У протеклом планском периоду (2011-2020.) Управљач је успео да успостави добру сарадњу са разним корисницима простора и интересним групама. Ту сарадњу треба наставити, унапредити и проширити.

Најзначајнији негативни утицај, промена нивоа подземних вода, може се мењати првенствено кроз промену планова регулације вода у сарадњи са надлежним институцијама. Ту треба споменути и потребу ревизије међународног споразума о водном режиму Киреша.

Такође значајна је сарадња са свим субјектима везаним за коришћење пољопривредног земљишта (надлежно Министарство за област пољопривреде, локална самоуправа Општине Суботице и Кањиже и др.) са којима је успостављена континуирана сарадња. Управљач је укључен у реализацију годишњих Програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта Града Суботице кроз вођења евиденције и базе података працелама пољопривредног земљишта у заштићеним подручјима, теренских обиласка и комуникације са корисницима и потенцијалним закупцима и кроз контролисања поштовања услова заштите природе. Такође сарађује се са надлежним секретаријатом Општине Кањижа, као и са пољоочуварским службама.

Унапређена је сарадња и са управљачем шумског земљишта чији корисник је ЈП „Војводинашуме“, Шумско газдинство „Сомбор“ из Сомбора а непосредни извршилац је Шумска управа Суботица. Разменом података, усаглашавањем планских и програмских докумената и заједничким обиласцима терена достигнут је већи ниво заштите природних вредности у шумском земљишту.

Успостављена је сарадња и са органима унутрашњих послова – погранична полиција.

3. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И ПРОЦЕСА КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОРЕ УГРОЖАВАЊА ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА".

Као кључни фактори угрожавања ПИО „Суботичка пешчара“ констатоване су следеће активности као негативни утицаји:

Утицаји посетилаца и других појединаца

- улазак посетилаца на површине у режиму I степена заштите
- појачана посета излетничких места (првенствено Мајдан) што је узроковао и пораст случаја неадекватног коришћења мобилијара, паљење ватре, повећање буке и сл.
- нови видови „рекреације“ – „paintball” и „airsoft” (узнемиравање живог света, гажење станишта, отпад)
- илегална сеча дрвенастих подраста са станишта природних вредности, при којој долази до уништавања или гажења станишта строго заштићених и заштићених врста
- вожња моторним возилима (крос мотори, теренска возила) ван шумских путева
- илегално одлагање смећа
- недозвољено сакупљање строго заштићених и заштићених врста; најчешће илегално хватање птица
- криволов при коме долази до узнемиравање и гажења станишта строго заштићених и заштићених врста и лове се врсте на недозвољен начин (нпр. вабилице)

Утицаји корисника простора

- шумарске активности које нису у складу са циљевима заштите природе – прављење противпожарних стаза где се наруше станишта заштићених и строго заштићених врста, планска сеча шуме као угрожавајући фактор гнезђења строго заштићених врста
- пољопривредни радови на подручју ПИО који нису усклађени са прописаним режимима (интензивно ратарење, поновни покушаји заснивања пољопривредних култура на већ затрављеним парцелама што отвара простор инвазивним врстама и фрагментира станишта)
- лов – солишта, хранилице и чеке на неадекватним местима

Од процеса који се одвијају на заштићеном подручју, а представљају факторе угрожавања треба издвојити:

Процеси који су појачани неодрживим начином коришћења ресурса земљишта

- зарастање чистина – процес због кога би, без спровођења мера активне заштите дошло до нестанка битних пешчарских и степских станишта; доминантне врсте које учествују у овом процесу су кисело дрво, глог, амерички јасен, зелени јавор, амерички копривића, багрем и зова
- ширење инвазивних врста

Процеси као последица регионалних утицаја

- Опadaње нивоа подземних вода у међуречју Тисе и Дунава
- Климатске промене
- Исушивање еколошког коридора Киреш

4. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

1. Заштита специфичних и посебних типова пешчарских, степских и влажних станишта, популација ретких и угрожених врста флоре и фауне.

- наставак картирања станишта заштићених и строго заштићених врста
- дефинисање еколошких коридора

2. Активна заштита екосистема, ревитализација и одржавање станишта

- рад на очувању степских и пешчарских станишта, као основа за очување биодиверзитета заштићеног подручја и са циљем повећање бројности популација строго заштићених и заштићених врста (шафрањика, слепо куче, пешчарски каранфил, пешчарски мрзовац)
- наставак пројекта ревитализације из претходног периода уз укључивање нових површина (пешчарски каранфил, ибришим каранфил, мала свећица)
- активности на спречавању ширења инвазивних врста (амброзија, дивљи дуван и др.) кроз организацију директних радова са корисницима простора, локалним становништвом и удружењима грађана.
- активности на заустављању илегалне експлоатације песка и ревитализацији мајдана

3. Усклађивање дозвољених видова коришћења природних ресурса (пољопривреда, шумарство, ловство, туризам) са потребама заштите и очувања заштићеног подручја, развијање принципа одрживог развоја.

- екстензивирање коришћења пољопривредног земљишта у правцу формирања пашњака и кошаница
- стимулисање локалног становништва и кориснике простора за традиционалне видове коришћења (кошење, испаша, традиционалне расе)
- усклађивање начина газдовања шумама са циљем да приоритет газдовања постане очување природних вредности шуме, осталих станишта и екосистема
- рад на подстицању органске производње и брендирању заштићеног подручја и његових природних и културних вредности

4. Успостављање мониторинга стања екосистема, угрожавајућих фактора, ефеката мера активне заштите и утицаја дозвољених активности.

- унапређење ГИС базе станишта природних вредности и њено одржавање
- мониторинг стања природних вредности и екосистема
- мониторинг површина ревитализације

5. Сарадња у оквиру националне и регионалне мреже заштићених подручја, нарочито у установљавању прекограничног заштићеног добра са Републиком Мађарском:

- стварање еколошких коридора и мрежа
- ревитализација водотока Киреш
- стварање заједничког прекограничног заштићеног добра

6. Развијање оптималне праксе у управљању природним добром и у том оквиру одговарајуће презентације природних вредности прекограничног значаја.

- унапређење рада чуварске и стручне службе
- рад на едукацији локалног становништва и корисника заштићеног подручја о значају очувања природних вредности
- рад на едукативним програмима за школску децу и посетиоце

5. АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ДУГОРОЧНИХ ЦИЉЕВА ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

План управљања ПИО „Суботичка пешчара“ по садржају обухвата двојаке задатке. Једни су наставак започетих активности, а други представљају најновије задатке формулисане на основу уочених потреба које ће обезбедити унапређење екосистема и биодиверзитета природног добра. То није програм активности само Управљача него укупних потреба у обезбеђењу очувања вредности заштићеног подручја.

Услови за његову реализацију су:

I Финансијска подлога и подршка разрађене према субјектима који су у обавези да учествују у реализацији Програма

- Министарство заштите животне средине
- Покрајински секретаријат за заштиту животне средине
- Локална самоуправа-општине Суботица
- накнаде за коришћење заштићеног подручја

уз изналагање свих осталих који су заинтересовани за очување, заштиту и рационално коришћење природних вредности кроз донације и пројекте.

II Дефинисање годишњих планова, урађених на бази Плана управљања, у којима ће бити конкретизовани задаци и послови предвиђени за реализацију у текућој години, динамика њиховог извршавања и висина потребних средстава, као и извора обезбеђења ових средстава.

Наглашавамо четири главна основа на којима се програмске активности могу остваривати:

1. Организовање, опремање, кадровско оспособљавање управљача

Имајући у виду и просторни обухват (5 369,90 ha + 2 773,97 ha) и садржајно разнолике задатке (презентација добра, ревитализација, екотуризам, сарадња са бројним корисницима и др.), потребе у спровођењу обавеза Управљача, основну претпоставку за остваривање Плана чини одговарајуће организовање, опремање и кадровско оспособљавање. Приоритет треба да буде и повећање броја запослених на овим пословима с обзиром на повећани обим послова, а у циљу квалитетног реализовања планских активности.

Потребно је стварање услова за овакво организовање и опремање, нарочито у финансијском смислу. Очекује се од шире заједнице да подупре активности Управљача на овом пољу. Прво општина и локалних заједница, а затим Покрајине и Републике. Важну улогу у овоме има и прекогранична сарадња у панонском региону.

2. Обезбеђивање финансијских средстава из планираних извора за управљача и друге субјекте

За функционисање управљања и остваривање програмираних мера на Суботичко пешчари неопходно је обезбеђивати финансијска средства из свих законом предвиђених извора, у потребним годишњим износима. Уколико се не постигну планиране обими средстава јасно је да ће и делови Плана морати бити умањени, нарочито у сегментима који се односе на: посебне мере заштите, активности у развоју нових функција и пројектима истраживања и унапређивања заштите.

3. Доношење планске и друге документације

Битна претпоставка за остваривање савремене интегралне заштите на подручју ПИО „Суботичка пешчара” и непосредног окружења, јесте доношење одговарајуће просторне и урбанистичке документације и ажурирање истих.

Препоставка за остваривање програмираних мера је израда/усклађивање водопривредних, шумских, ловних и других основа и потребних пројеката и документације, њихово усаглашавање са режимима заштите.

Имајући у виду да су за доношење појединих врста документације надлежни други субјекти Управљач ће се ангажовати на иницирању њихове израде, уз одговарајуће укључивање у процесу рада.

4. Сарадња са надлежним и заинтересованим субјектима

Од великог значаја за успешно остваривање Плана управљања је усаглашени, заједнички рад и сарадња свих корисника подручја као и свих субјеката (локална заједница, надлежне институције, заинтересоване стране), који су надлежни или заинтересовани за заштиту, очување природних вредности ПИО „Суботичка пешчара”.

SWOT анализа остваривања циљева заштите природе

<p>ПРЕДНОСТИ - СНАГЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> • вишегодишње искуство у управљању • квалитетна и посвећена чуварска и стручна служба • тренд уређивања система заштите природе и уређивања управљања ЗП у процесу приступања ЕУ • добра прекогранична сарадња • успешно реализовани међународни пројекти • постојање инфраструктуре • успешан програм ревитализације • унапређивање сарадње са секторима пољопривреде и шумарства • сарадња са локалним становништвом • донета Стратегија заштите природе Републике Србије за 2019-2025. 	<p>НЕДОСТАЦИ - СЛАБОСТИ</p> <ul style="list-style-type: none"> • неодговарајући број чувара и стручних сарадника, као и недостатак извршилаца других послова у сектору заштите природе Управљача • концепт уређивања вода у региону са циљем одводњавања угрожава станишта • близина насеља заштићеном природном добру угрожава подручје због сталног притиска посетилаца/пролазника • управљач није корисник ниједног дела државног земљишта, недовољне ингеренције • неусклађеност управљања простором (различити корисници и интереси) • недостатак континуитета и јасних извора финансирања за основне активности • неусклађеност стања на терену са подацима катастра непокретности • нерегулисано кретање миграната
<p>МОГУЋНОСТИ</p> <ul style="list-style-type: none"> • преношење права коришћења државног земљишта на управљача површина у I и II степену • формирање фонда за откуп земљишта у ЗП • даљи развој односа са локалним становништвом у функцији развоја традиционални видова коришћења и екотуризма • ревитализација природних станишта • едукативни програми • посетилачке туре • еко-кампови • одржавање континуитета спровођења активних мера заштите и повећавање површина за ове мере редовним финансирањем ових активности • одржавање станишта и популација на природни и традиционални начин • повећање површине значајних станишта уклањањем и сузбијањем инвазивних врста • формирање екокоридора • конкурси 	<p>ПРЕТЊЕ – РИЗИЦИ</p> <ul style="list-style-type: none"> • преспоро уређивање система ЗП и дефинисање оквира за функционисање управљача (систем финансирања) • даље фрагментирање пешчарских станишта (због пољопривреде) и аутохтоних шумских фрагмената (због шумарства) • ширење инвазивних врста (дивљи дуван, амброзија, дрвенасте врсте) • недостатак финансијских средстава • недовољна сарадња надлежних министарстава, локалне самоуправе и других институција са управљачем у циљу решавања проблема ЗП • недовољан ниво сарадње са другим службама које обављају делатности на ЗП (ловочуварска служба, пољочуварска служба, шумарска служба, полиција, погранична полиција) • немогућност откупа земљишта у приватном власништву (непостојање фонда за откуп земљишта на заштићеним подручјима) • утицај политике на кадровску структуру предузећа и рад Управљача • притисак на заштићена подручја од стране великих страних инвеститора и корпорација

6. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

Задатак Управљача је да успостави организованост у погледу управљања о природним вредностима добра на бази поверених послова и утврђених обавеза из Уредбе о заштити. У оквиру наведеног дужан је нарочито да:

- обезбеди спровођење режима заштите и очувања природног добра
- усклађује коришћење ресурса и развојне активности са циљевима очувања и унапређења природних вредности
- води рачуна о развијању презентације, едукације и научно-истраживачког рада природних вредности Суботичке пешчаре

Уредбом и Законом о заштити природе поверена су и јавна овлашћења по којима Управљач у спровођењу прописане заштите треба да: врши обележавање, обезбеђује чуварску службу, доноси акт о унутрашњем реду и накнадама за коришћење природног добра, спроводи право активне легитимације кроз подношење прекршајних и кривичних пријава, доноси програме управљања природног добра.

У складу са овим обавезама и дугорочним циљевима заштите природе у Плану управљања ПИО „Суботичка пешчара“ за период 2021-2030.године одређују се следећи приоритети :

- Унапређивање чуварске и стручне службе
- Развијање базе података у функцији управљања, коришћења и мониторинга стања у циљу дефинисања пројекта активне заштите и бољег чувања заштићеног подручја
- Развијање даљих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко и етно туристичких садржаја у циљу развоја одрживог коришћења и суфинансирања заштите природе
- Спровођење активних мера заштите
- Наставак и проширење пројекта ревитализације
- Претварање некавалитетног обрадивог земљишта у пашњаке и ливаде
- Усклађивање начина газдовања шумама са циљем да приоритет газдовања постане очување природних вредности шуме, осталих станишта и екосистема
- Повећавање удела аутохтоних сорти домаћих животиња у активним мерама заштите кроз контролисану испашу и очување њиховог генетичког фонда, уз њихово коришћење у едукацији
- Сузбијање жбунасте и дрвенасте вегетације уз помоћ папкара (нпр. стада оваца и коза)
- Повећавање бројности популација строго заштићених и заштићених врста
- Смањивање директног антропогеног притиска (ригорознија контрола кретања и активности у заштићеном подручју)
- Рад на едукацији локалног становништва и корисника заштићеног подручја о значају очувања природних вредности
- Рад на ревитализацији пашњака (претварање ораница у пашњаке), уз валоризацију кроз редовно кошење или испашу – стимулација традиционалних видови коришћења
- Рад на побољшавању водног режима, уз мониторинг и сарадњу водопривредних институција у Србији и Мађарској
- Стварање еколошких коридора и мрежа, стварање заједничког прекограничног заштићеног добра и уклапање у мрежу еколошких коридора и „Natura 2000“

7. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

У циљу успостављања савременог система управљања заштићеним природним добром и стварања научно-стручне, информационо-документационе основе о стању и вредностима ПИО "Суботичка пешчара", ради спровођења заштите и развоја, као и спровођења едукације о заштићеном природном добру, дефинисани су следећи приоритети научноистраживачког и образовног рада:

- сарадња са научно-истраживачким институцијама и невладиним сектором:
 - Картирање станишта строго заштићених и заштићених врста
 - Картирање фрагмената аутохтоних шума
 - Картирање вегетације
 - Инвентаризација фауне - нарочито херпето-, ихтио- и орнитофуне
- дефинисање метода и начина спровођења мониторинга биодиверзитета, у сарадњи са надлежним институцијама и Управљачима осталих заштићених природних добара у Србији
- формирање ГИС базе података строго заштићених, заштићених врста и осталих природних вредности, као и базе других релевантних података везаних за заштићено подручје
- праћење промена популација заштићених и строго заштићених врста
- мониторинг ревитализације
- хидрогеолошка истраживања, са акцентом на праћење нивоа подземних вода
- организовање кампова и еколошких школа за полазнике разних узраста и образовних структура
- усклађивање образовних програма са програмима основних школа, средњих школа и високообразовних установа, са циљем могућности извођења практичне и теренске наставе на заштићеном добру

Образовне активности ће бити усклађене са образовним програмима Визиторског центра Лудаш, на коме ће бити сталне и повремене поставке посвећене заштићеним подручјима региона.

Предложени пројекти се могу и допуњавати у складу са циљевима заштите Пешчаре и програмским задацима овог документа. Реализоваће се у складу са могућностима и исказаним интересима стручњака и институција.

Управљач и корисници подручја ће обезбеђивати потребну логистичку подршку а истраживања треба да спроведу заинтересовани експерти и институције на договорени начин.

8. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОДРЖИВОМ КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, РАЗВОЈУ И УРЕЂЕЊУ ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

8.1. Одрживо коришћење природних вредности

Активности које ће се спроводити у десетогодишњем периоду односиће се како на очување постојећег стања кроз мере активне заштите и одржавања заштићеног подручја, тако и на мере унапређења стања животне средине.

Имајући у виду природне карактеристике и историјат намене простора, на подручју Суботичке пешчаре ће и даље бити присутна пољопривреда и шумарство а предвиђа се и развој екотуристичких активности. Неопходно је подстицати развој екотуризма као нову развојну функцију која је у усклађена са функцијом заштите природе.

Усмеравање пољопривреде у правцу мудрог коришћења, у складу са вековним традицијама околних насеља, треба да буде једна од мера заштите биолошке разноврсности. Следеће је усклађивање делатности шумарства са еколошким вредностима и стањем шумског ресурса. На свим површинама за дугорочно смањење фрагментације (расцепканости) и за опстанак станишта природних вредности, неопходно је смањење интензивно обрађиваних пољопривредних површина, односно прелазак са интензивних облика коришћења земљишта (ратарство, воћарство, виноградарство, повртарство) на екстензивне (испаша, кошанице, сточарство са традиционалним расама) као и прилагодљивија шумарска пракса на површинама шумског земљишта (акцент на фрагментима са аутохтоном вегетацијом као и станишта строго заштићених и заштићених врста унутар шуме).

Активности ће бити засноване на концепту екстензивирања пољопривредне производње, крчењу алохтоне вегетације, прилагођавању шумске праксе очувању станишта и биодиверзитета, као и промовисању одрживог коришћења заштићеног подручја.

Могућности развоја:

- Очувани фрагменти вегетације доприносе природоликости а тиме и атрактивности предела у зони Суботичке пешчаре
- Насеља и викенд зоне око подручја имају могућности развијања екотуризма
- Близина туристичких дестинција Палића и Суботице пружа добар оквир за развијање екотуристичких садржаја
- Постојање обележених пешачких стаза
- Постојање старих салаша и других облика традиционалне архитектуре доприноси квалитету предела и усмерава развој етно-туризма
- Обзиром на потребу екстензивирања пољопривредне производње отварају се простори за обнављање традиционалних видова коришћења у сточарству (испаша, традиционалне расе, органски производи од меса и млека)

Сукоби интереса:

- претварање природних станишта у обрађене површине или у шумско земљиште
- пошумљавање чистина које су пешчарског карактера
- неодрживи начин експлоатација песка у заштитној зони Пешчаре
- уређивање воде у јужном делу подручја које утиче на одвођење свих вода ван Пешчаре
- потребе становништва, корисника ширег региона који нису у складу са циљевима заштите природе (нпр. изградња путева и пратећих инфраструктура, куће за одмор, локације за спорт и рекреацију, итд.)

Осетљивост подручја:

- Део површине Резервата припада Суботичко – Хоргошкој пешчари, а мањи део Бачком лесном платоу. Подручје Пешчаре по својим особинама је истоветна са ESA* подручјима (ESA: Environmental Sensitive Area) због порозности песка и песковитог леса и близине подземне воде (водни ресурси и земљиште се лако загађују). На оваквим подручјима развој се усмерава према оним видовима коришћења, који мање оптерећују животну средину, а омогућавају обнављање природних ресурса у складу са принципима одрживог развоја.

*ESA подручја су издвојена у неким земљама ЕУ и примењује у суседној Републици Мађарској, нажалост ова категорија није уведена у Србији током хармонизације легислативе са прописима ЕУ.

8.1.1. Пољопривредно земљиште

Обухвата отприлике трећину површине заштићеног подручја. На овим површинама поред традиционалних начина обраде земљишта, неопходно је усмеравати економски развој према алтернативним видовима коришћења. Потребно је пронаћи финансијска средства за развој оних пољопривредних култура које мање оптерећују средину и омогућавају обнављање природних ресурса у складу са принципима одрживог развоја. Локалном становништву и локалним пољопривредницима је неопходна системска помоћ за прелазак на интегралну пољопривреду или на производњу здраве/органске хране на подручју Пешчаре. Постепени откуп и ревитализација једног дела аграрних површина је предуслов за дугорочно очување критично угрожених врста.

Екстензивирање коришћења некавалитетног пољопривредног земљишта (6, 7, и 8 класа преовладавају на већини парцела пољопривредног земљишта унутар заштићеног подручја) постиже се сејањем адекватних врста намењених кошењу и претварањем пољопривредног земљишта, недовољно квалитетног за модерну производњу, у кошанице и пашњаке уз истовремено потискивање инвазивних врста (дивљи дуван, артемизија) чиме ће омогућити очување биодиверзитета.

Као посебне активности у планском периоду планирају се израде и реализација:

- План коришћења пољопривредног земљишта у функцији заштите природних вредности
- Програм откупа/замене парцела
- Програм едукације о алтернативним видовима пољопривреде у сарадњи са специјалистичким организацијама и удружењима
- Пилот пројекат алтернативне пољопривреде

8.1.2. Шумско земљиште

Највећи део површина „Суботичке пешчаре“ (72.4%) је по намени шумско земљиште чији корисник је ЈП „Војводинашуме“, Шумско газдинство „Сомбор“ из Сомбора а непосредни извршилац је Шумска управа Суботица.

На основу Закона о шумама („Сл. гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18-др.закон) ово подручје налази се у саставу Севернобачког шумског подручја.

Део заштићеног подручја ПИО „Суботичка пешчара“ захвата газдинску јединицу Суботичке шуме са површином од 3.888,14 ha (шумско земљиште), подељеном у три шумска комплекса (ревир): Криво Блато (одељења 1-13), Дашчан (одељења 14-31), Храстовача

(одељења 32-48), Букваћ (одељења 49-62), Радановац (одељења 63-67), Хајдуково (одељења 78-88). Распоред зона заштите унутар ГЈ је следећа:

	Обрасло	Необрасло	Укупно
I степен заштите	68,69 ha	58,47 ha	127,16 ha
II степен заштите	334,34 ha	270,43 ha	604,77 ha
III степен заштите	2.819,71 ha	336,50 ha	3.157,78 ha
Укупно	3.222,74 ha	665,40 ha	3.888,14 ha

Мање од 9% шума чине састојине аутохтоних врста док монокултуре алохтоних врста (багрем, црни бор, копривић) чине већину (табела у наставку). Иако су плантажни засади веома ниског биолошког диверзитета, имају одређену заштитну улогу, значајну за околину.

Списак газдински класа и њихови називи:

Шифра ГК	Назив газдинске класе
12121	- Висока шума топола са основном наменом производно заштитна шума
12123	- Изданацка шума топола са основном наменом производно заштитна шума
12134	- Изданацка шума пољског јасена са основном наменом производно заштитна шума
12270	- Изданацка шума осталих лишћара са основном наменом производно заштитна шума
12287	- Изданацка шума липа са основном наменом производно заштитна шума
12325	- Изданацка шума багрема са основном наменом производно заштитна шума
12340	- Изданацка шума америчког јасена са основном наменом производно заштитна шума
12453	- Вештачки подигнута састојина топола са основном наменом производно заштитна шума
12455	- Вештачки подигнута састојина пољског јасена са основном наменом производно заштитна шума
12457	- Вештачки подигнута састојина лужњака са основном наменом производно заштитна шума
12469	- Вештачки подигнута састојина осталих лишћара са основном наменом производно заштитна шума
12475	- Вештачки подигнута састојина црног бора са основном наменом производно заштитна шума
12477	- Вештачки подигнута састојина белог бора са основном наменом производно заштитна шума
12483	- Вештачки подигнута састојина багрема са основном наменом производно заштитна шума
81123	- Изданацка шума топола са основном наменом предео изузетних одлика I степена заштите
81134	- Изданацка шума пољског јасена са основном наменом предео изузетних одлика I степена заштите
81269	- Висока шума осталих лишћара са основном наменом предео изузетних одлика I степена заштите
81270	- Изданацка шума осталих лишћара са основном наменом предео изузетних одлика I степена заштите
82121	- Висока шума топола са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите
82123	- Изданацка шума топола са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите
82269	- Висока шума осталих лишћара са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите
82270	- Изданацка шума осталих лишћара са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите
82325	- Изданацка шума багрема са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите
82340	- Изданацка шума америчког јасена са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите
82455	- Вештачки подигнута састојина пољског јасена са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите
82457	- Вештачки подигнута састојина лужњака са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите
82459	- Вештачки подигнута састојина цера са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите

Шифра ГК		Назив газдинске класе
		заштите
82469	-	Вештачки подигнута састојина осталих лишћара са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите
82475	-	Вештачки подигнута састојина црног бора са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите
82477	-	Вештачки подигнута састојина белог бора са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите
82483	-	Вештачки подигнута састојина багрема са основном наменом предео изузетних одлика II степена заштите
83121	-	Висока шума топола са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите
83123	-	Изданачка шума топола са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите
83269	-	Висока шума осталих лишћара са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите
83270	-	Изданачка шума осталих лишћара са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите
83325	-	Изданачка шума багрема са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите
83340	-	Изданачка шума америчког јасена са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите
83455	-	Вештачки подигнута састојина пољског јасена са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите
83457	-	Вештачки подигнута састојина лужњака са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите
83469	-	Вештачки подигнута састојина цера са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите
83475	-	Вештачки подигнута састојина црног бора са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите
83477	-	Вештачки подигнута састојина белог бора са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите
83479	-	Вештачки подигнута састојина осталих четинара са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите
83483	-	Вештачки подигнута састојина багрема са основном наменом предео изузетних одлика III степена заштите

У фокусу заштите природе у оквиру шумског земљишта су:

- шумске чистине, досад одолеле свим покушајима пошумљавања услед неповољних станишних услова за формирање шумских засада, са фрагментима пешчарске вегетације, који представљају вредне остатке изворног биљног покривача са бројним стаништима заштићених и строго заштићених врста.
- преостали фрагменти аутохтоне шумске вегетације
- површине на којима се гнезде строго заштићене птичје врсте

Већина ових станишта је обухваћена I и II степеном заштитеи на њима је режимом ограничено коришћење у шумарству. За станишта строго заштићениг и заштићених врста ван I степена заштите важе одредбе из члана 36. и 48. Закона о заштити природе и одредбе Правилника о проглашању и заштити строго заштићених и заштићених врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016 и 98/2016.), тако да је значајно стално картирање ових тачака и сарадња корисника са Управљачем у вези текућих шумских радова.

Остало шумско земљиште са шумама, шумским засадама и културама је у III зони и смернице за коришћење су дефинисане кроз: забрану пошумљавања новим алохтоним врстама; узнемиравање, уништавање и сакупљање заштићених врста и кроз обезбеђивање очувања предеоних елемената (шикара, шумарци и мозаичност предела, дрвеће са гнездима значајних

птичијих врста), предузимања превентивних биолошких мера против пожара, евидентирање типова и заштита посебно значајних станишта флоре и фауне нарочито угрожених врста, планску ревитализацију уништених и деградираних станишта строго заштићених и заштићених врста.

Као посебне активности у планском периоду су:

- Усклађивање годишњих Планава гајења и експлоатације у функцији заштите природних вредности
- Програм развоја едукативних садржаја унутар шумских површина (развој едукативне стазе Храстовача)
- Пилот пројекат јачања аутохтоних шумских фрагмената

8.1.3. Ловни ресурс

Заштићено подручје обухвата већи део ловишта „Суботичке шуме“ којим газдује Шумско газдинство „Сомбор“, Шумска управа „Суботица“ на основу годишњих Планава који су у складу са Ловном основом ловишта „Суботичке шуме“ за период 2014-2024..

Приказ површине ловишта и бројности:

Укупна површина ловишта "Суботичке шуме" износи 6.137,03 ха од чега је 4.771,00 ха ловно продуктивне површине. Део ловишта површине 517,68 ха је ограђен.

Бројно стање по дивљачи на дан 31.03.2019 је следеће (подаци ЈП „Војводинашуме“):

Врста дивљачи	Бројно стање	Ограђени део	Неограђени део
- муфлон	99 грла	99 грла	-
- лопатар	61 грло	43 грла	18 грла
- срнећа дивљач	133 грла	-	133 грла
- дивља свиња	70 грла	45 грла	25 грла

Као посебне активности у планском периоду су:

- Усклађивање Ловне основе и Годишњих ловних планова са статусом заштите, прописаним режимима и активностима – обавеза Шумске управе
- Припремање пројеката и израда програма заједничких активности (управљач и ШУ) на одржавању резерватског карактера на подручју
- Програм едукације ловаца о значају подручја за ловство

8.1.3. Водни ресурс

Уредбом о заштити је ограничено коришћење водног ресурса на подручју “Суботичке пешчаре” јер се режимима забрањује одвођење или превођење вода водотока Киреша, прокопавање канала и изградња заливних система, извођење радова и активности које би нарушиле геоморфолошку одлике подручја, изградња грађевинских објеката.

Истовремено Уредба налаже прописивање оптималног водног режима влажних станишта и спровођење хидротехничких мера за одржавање овог оптималног режима вода.

Подручје “Суботичке пешчаре” до сада није истраживано као просторна целина а имајући у виду угроженост водоносника јасно је да неопходна студија којаће истражити стање елемената водног биланса, хидролошке параметре подземних и надземних вода и пројектовати систем унапређења стања коришћењем постојећих хидротехничких објеката (канални, уставе) нарочито у долини водотока Киреш.

Највећи локалитет са отвореном, семистатичном воденом површином је на јужном тресетном језеру, тзв. Тресетиште, где Удружење спортских риболоваца "Шаран" из Палића одржава површину за спортски риболов. Водени базен је настао откопавањем јужног тресетног окна. Начин уређивања и редовног одржавања овог воденог објекта није сасвим разрађен као ни његов утицај на водни ресурс.

Циљеви заштите и коришћења водног ресурса су:

- утврђивање стања
- оптимизирање режима вода
- установљавање механизма праћења стања

Следствено томе активности за плански период биле би следеће:

- Сарадња са надлежним водопривредним институцијама
- Програм утврђивања стања водног ресурса
- Студија унапређења стања водног ресурса
- Пројекат хидротехничких радова на унапређењу стања водног ресурса
- Програм радова на одржавању јужног тресетног језера
- Сарадња са корисником локалитета „Језеро Тресетиште“, УСР"Шаран" из Палића: коришћење рибљег фонда, одржавање локалитета у складу са законским прописима, у складу са Мишљењем Покрајинског завода за заштиту природе (03-2157/2 од 26.10.2016.)
- Истраживање квалитета површинских вода
- Редовно праћење основних параметара квалитета површинских вода
- Програм детаљне анализе површинских вода
- Истраживање ифтиофауне водених станишта
- Праћење стања/мониторинг ихтиофауне
- План заштите и примена мера за унапређење ихтиофауне водених станишта у циљу очувања аутохтоних врста риба.

8.2. Развој и уређење простора

Просторним планом подручја посебне намене „Суботичке пустаре и језера“ („Службени лист АПВ“ број 10/2016) разрађују се начела просторног уређења, утврђују циљеви просторног развоја, организација, заштита, коришћење и намена простора, као и други елементи значајни за ПИО „Суботичке пешчаре“.

На пољопривредном, шумском и водном земљиште у оквиру ове предеоне целине, забрањена је градња објеката, изузев: објеката инфраструктуре, објеката у функцији шумске привреде и објеката у дефинисаним зонама и локалитетима у складу са овим Просторним планом. За постојеће објекте у режиму III степена заштите правила грађења ће бити дата овим Просторним планом.

На шумском земљишту на коме се прогласи општи интерес, вршиће се промена намене у складу са Законом о шумама. Заштита и уређење простора ће се спроводити уз поштовање мера заштите које су дате у важећој Уредби о заштити и мера заштите за међународни еколошки коридор (водоток Киреш) са заштитним зонама.

Правила уређења за предеоне подцелине режима I, II и III степена заштите

- У режиму I степена заштите је забрањено коришћење простора, осим научних истраживања и контролисане едукације;

- У режиму II степена заштите је забрањено: изградња грађевинских објеката и извођење

радова којима би се нарушиле геоморфолошке одлике подручја; одвођење или превођење вода водотока Кереш, прокопавање канала и изградња заливних система, као и промена намене земљишта; пошумљавање травних и потенцијално травних површина; пошумљавање шумских чистина и осталих отворених површина, осим фрагментарно у циљу ревитализације станишта; пошумљавање алохтоним врстама;

- У режиму III степена заштите је забрањено: уситњавање постојећих грађевинских парцела и повећање постојеће спратности и изграђености; извођење радова којима би се нарушиле геоморфолошке одлике подручја; промена намене земљишта и подизање рибака; одвођење или превођење вода водотока Кереш, прокопавање канала осим реверзибилних; одводњавање и копање јама ради коришћења подземне воде за заливање; пошумљавање травних и потенцијално травних површина; уношење нових алохтоних врста; промена намене земљишта ради интензивнијег коришћења.

На подручју ПИО „Суботичка пешчара“ предвиђене су следеће мере заштите и унапређења: у режиму II степена ревитализација деградираних и уништених шумских станишта шумским засадима; на целом подручју се предвиђа реинтродукција аутохтоних врста, очување пејзажних елемената, прописивање режима коришћења путева, спровођење хидротехничких мера за одржавање оптималног водног режима на влажним стаништима и развој еко-туризма.

У оквиру преоне целине коју чини ПИО „Суботичка пешчара“, дефинисани су планирани локалитети и зоне у подцелини режим III степена заштите:

- излетиште на локалитету „Тресетно језеро“ (проширење постојећег),
- излетиште на локалитету „Мајдан“ (део се налази у режиму II степена заштите), - зона водозахвата
- и визиторски центар са летњим кампом на локалитету „Старо стрелиште“.

Туристички промет треба да компензира ограничења у коришћењу природних ресурса и потребе за улагањем у заштиту Пешчаре. Сви туристички програми треба да имају карактер „меког“ одрживог туризма без обележја масовности.

Потребно је сачинити посебан Програм развоја туристичких функција и дефинисати обиме и динамику развоја ове делатности у ПИО „Суботичка пешчара“.

Овакав програм треба изградити у сарадњи Туристичком организацијом општине Суботице.

Следствено томе активности за плански период биле би следеће:

- Израда Програма развоја туристичких функција
- Дефинисање посетилачких стаза и садржаја на њима
- Дефинисање приступних праваца, уређивање паркинга и излетничких локалитета
- Изградња инфраструктуре за орнитолошке програме (заклони, осматрачнице, прилази)

9. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ НАМЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА У ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

Уредбом о заштити ПИО „Суботичка пешчара“ („Сл. гласник РС“, број 127/2003 и 113/2004), на подручју ПИО „Суботичка пешчара“ је успостављен је тростепени режим заштите (који представља скуп мера и услова којима се одређује начин и степен заштите, коришћења, уређења и унапређења заштићеног природног добра) (Карта бр. 1), односно:

У режиму заштите I степена забрањено је:

1. Коришћење природних богатстава и други облици коришћења простора и активности осим научних истраживања и (контролисане) едукације

У режиму заштите II степена забрањено је:

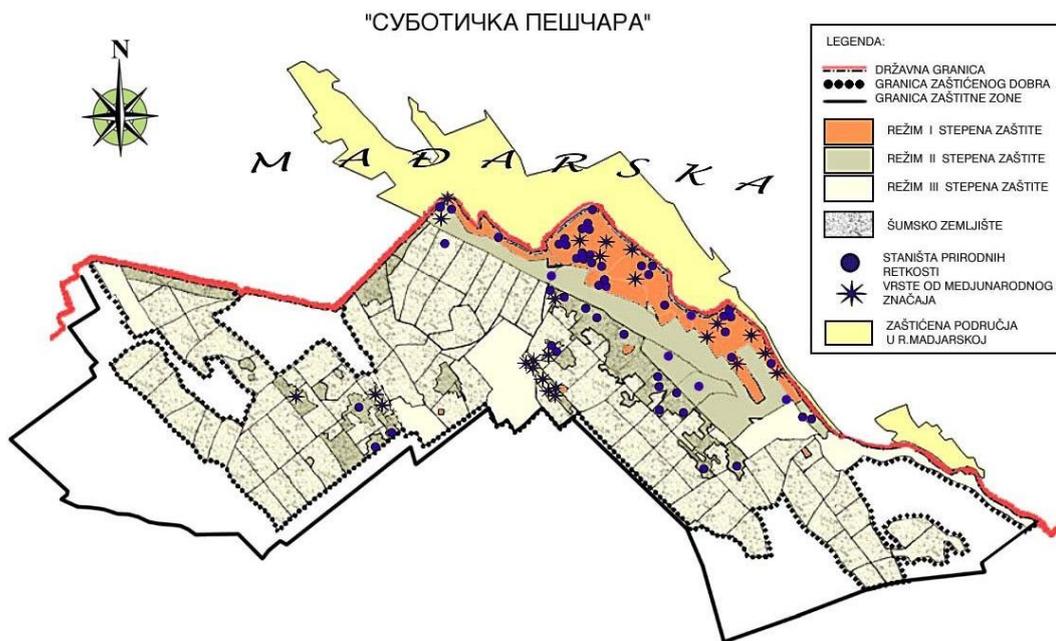
1. Узнемиравање, уништавање и сакупљање врста заштићених као природне реткости и врста стављених под (контролу) коришћења промета
2. Пошумљавање травних и потенцијално травних површина а на шумском земљишту пошумљавање чистина и осталих отворених површина, осим фрагментарно у циљу ревитализације станишта
3. Пошумљавање алохтоним врстама
4. Сеча храста лужњака, као и чиста сеча састојина или групација осталих аутохтоних врста
5. Паљење трске
6. Привредни риболов и подизање рибњака
7. Лов, осим према посебном програму просторно и временски ограничен
8. Примена хемијских средстава и минералних ђубрива и свако друго хемијско и физичко загађивање, депоновање чврстог и течног отпада, испуштање отпадних и загађених вода
9. Кошење тешком механизацијом и у генеративном периоду биљака
10. Испаша, осим у контролисаним условима (број, врста, начин)
11. Извођење радова и активности које би нарушиле геоморфолошке одлике подручја (отварање нафтних бушотина, експлоатација гаса, отварање нових позајмишта песка, експлоатација тресета), обављање и других делатности и извођење радова којим се угрожавају вредности предела и нарушава интегритет простора (прекопавање, ископавање и други земљани радови)
12. Одвођење или превођење вода водотока Киреш, прокопавање канала и изградња заливних система
13. Промена намене земљишта ради интензивнијег коришћења (претварање ливада и пашњака у обрадиво земљиште, претварање других врста пољопривредног земљишта у воћњаке и винограде)
14. Изградња грађевинских објеката
15. Проширивање капацитета и промена инфраструктуре
16. Приступ посетиоцима, осим под посебних услова (просторно и временски ограничено)

У режиму заштите III степена забрањено је:

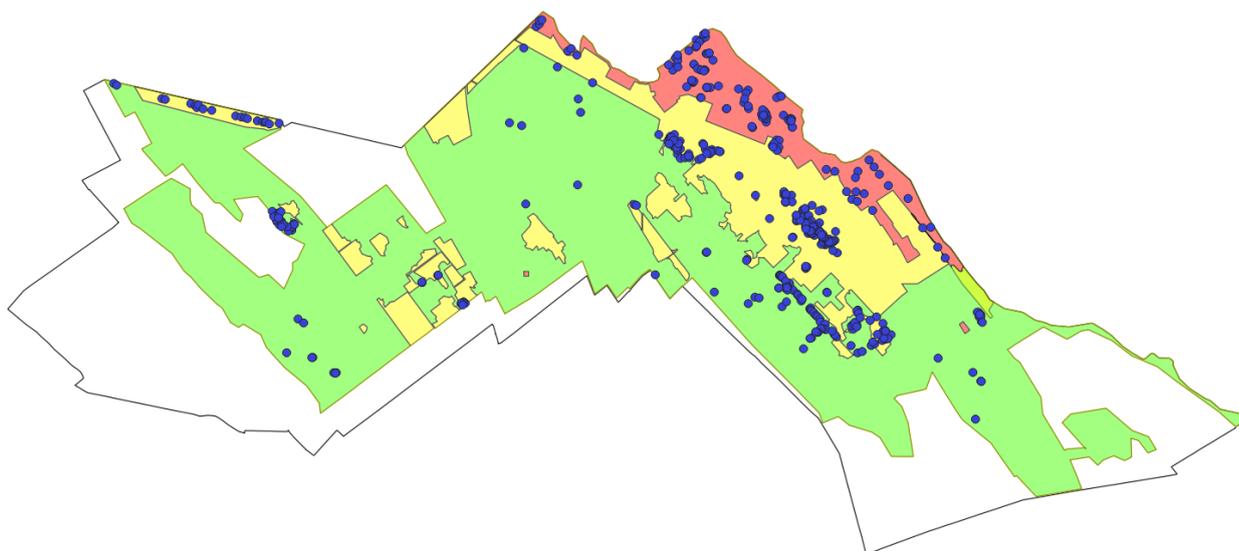
1. Узнемиравање, уништавање и сакупљање врста заштићених као природне реткости
2. Уношење нових алохтоних врста
3. Пошумљавање травних и потенцијално травних површина
4. Промена намене земљишта ради интензивнијег коришћења (претварање ливада и пашњака у обрадиво земљиште, претварање других врста пољопривредног земљишта у воћњаке и винограде)

(екстензивна испаша, кошење у функцији заштите врста и станишта) део ових парлога је од 2003 до данас постало природолика ливада са наменом екстензивног коришћења у сточарству.

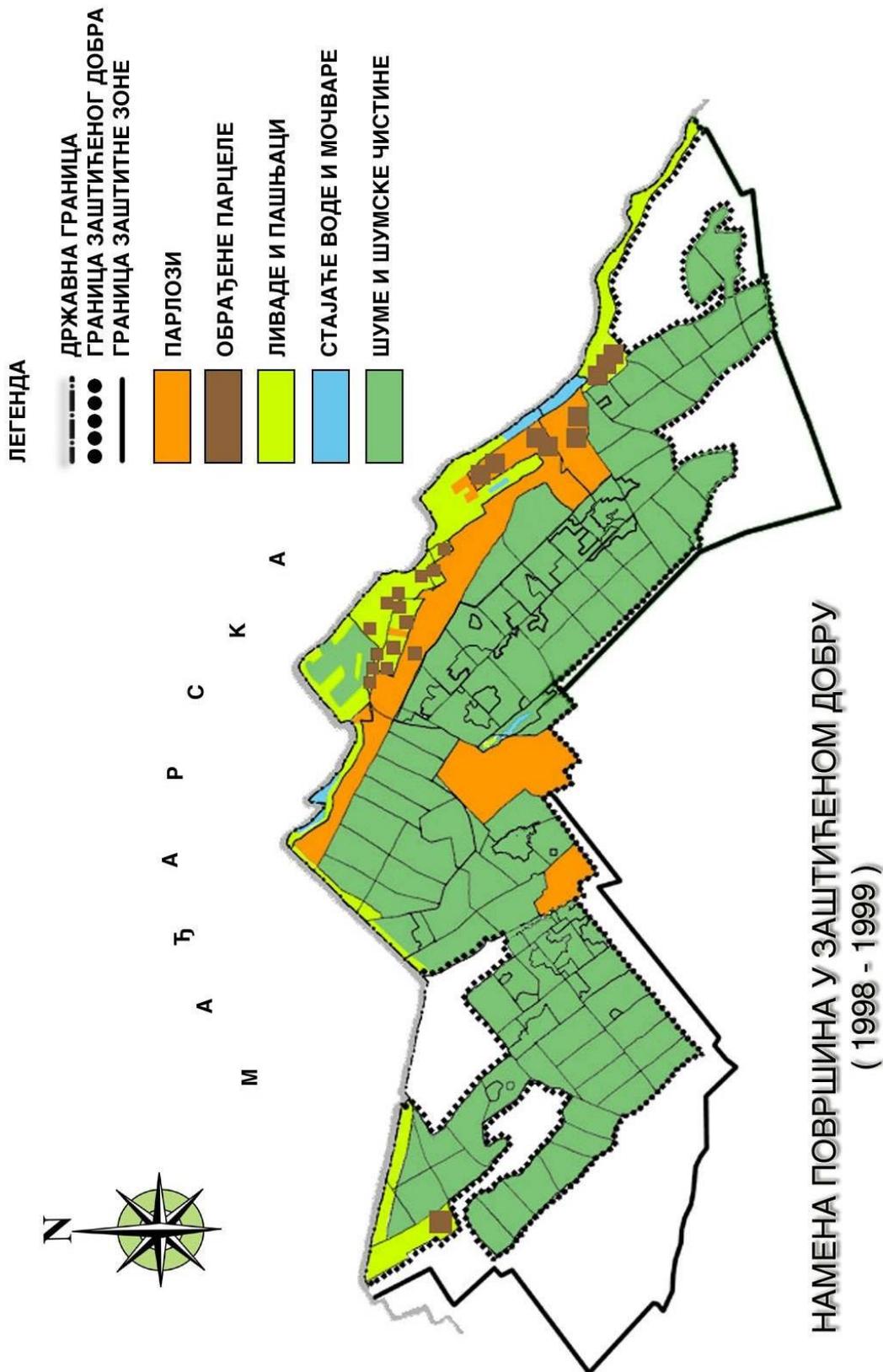
У карти број 2 се може видети просторни распоред локалитета са строго заштићеним и заштићеним врстама уз напомену да се унутар намена пољопривредних и шумских површина налазе и станишта строго заштићених и заштићених врста које имају посебну заштиту. У периоду од доношења акта о заштити Суботичке пешчаре услед успешне реализације ревитализације и усклађивања коришћења у пољопривреди и шумарству број ових локалитета се повећао (карта бр. 3).

Карта бр. 2 Распоред локалитета строго заштићених и заштићених врста - Студија заштите - Завод за заштиту природе Србије, РЈ Нови Сад (2000.)

Карта бр. 3 Распоред локалитета строго заштићених и заштићених врста - мониторинг подаци Управљача

Карта бр. 4 Намена површина (2000. год) Завод за заштиту природе Србије, РЈ Нови Сад – Студија заштите

10. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

Приоритетни задаци активности на промоцији вредности ПИО „Суботичка пешчара“ су следеће:

- рад на промоцији заштићених и строго заштићених врста
- рад на промоцији значаја очувања пешчарских и степских станишта
- рад на промоцији очувања аутохтоне дендрофлоре
- рад на промоцији идеје одрживог коришћења кроз екстензивирање пољопривредне производње, развој органске производње и повећање површина под пашњацима
- постепено превођење алохтоних шума у аутохтоне врста у пашњаке и Посебан задатак када је у питању промоција природних вредности Суботичке пешчаре представља разбијање предрасуда о шумским екосистемима као јединим „правим“ представницима природе.

Девастација шума је глобални проблем и уништавање и сеча шумских екосистема се, због историјских околности и бројних кампања, у широј јавности а приори перципира као „штетна“ активност. Из истих разлога се и свако пошумљавање а приори перципира као „корисна“ активност, без обзира што су из прошлости познати бројни примери негативних последица пошумљавања алохтоним врстама у нашем панонском басену.

Будући да се вредност ПИО „Суботичка пешчара“ заснива управо на разноврсности природних екосистема који се састоје од специфичног мозаика станишта, међу којима пешчарске и степске чистине играју значајну улогу, основне, промотивне активности се морају заснивати управо на приближавању ових вредности широј јавности, како би се истакао њихов значај за очување биодиверзитета. Исто се односи и на отворене просторе, у којима сада преовлађују оранице а у циљу заштите биодиверзитета их треба превести у травната станишта пешчарског и степског типа, као и ревитализација влажних ливада у долини Киреша.

Начини реализовања промотивних активности су следећа:

- Интернет странице посвећене природном добру на којима ће бити приказане природне вредности, пратећа документација, едукативни садржаји (текстови, фото и видео материјал), геореференцирани подаци и сл.
- Објављивање штампаних и електронских публикација посвећених природним вредностима ПИО „Суботичка пешчара“ (туристичке мапе, водичи кроз природне вредности, итд)
- Израда и реализовање туристичких и едукативних програма (посетилачке стазе, еко кампови, орнитолошке туре)
- Израда сувенира и других прорагандних материјала у циљу промоције заштићеног подручја.
- Израда заштитног знака заштићеног подручја
- Организовање стручних скупова, семинара и конференција посвећених Суботичкој пешчари и њеним вредностима
- Организовање манифестација обележавања јубилеја везаних за заштиту животне средине и Суботичке пешчаре
- Координисано и организовано представљање у медијима
- Промоција кроз активности Визиторског центра Лудаш

11. СТУДИЈСКА (ИСТРАЖИВАЧКА), ПРОГРАМСКА, ПЛАНСКА И ПРОЈЕКТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, ОЧУВАЊУ И УНАПРЕЂЕЊУ И ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

Ради уређивања услова коришћења подручја и уређивања односа са садашњим и будућим корисницима, а у складу са постављеним законским решењима донеће се следећа програмска и нормативна акта:

- **Годишњи програм управљања ПИО "Суботичка пешчара"** који се ради на бази Плана управљања и представља програм његове реализације за дату годину. Динамика и потребна средства за реализацију исказују се сваке године у зависности од темпа и могућности реализације.

Рок: 15. децембар претходне године.

- **Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“** („Службени гласник Републике Србије“, број 70/2014) је донет у складу са Законом о заштити природе.

- На основу члана 105-110 Закона о накнадама за коришћење јавних добара („Службени гласник РС“, број 95/18), члана 68. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“ бр. 36/09, 88/10, 91/10-испр., 14/16 и 95/18-др.закон) члана 22. Закона о јавним предузећима („Службени гласник РС“, број 15/16) Надзорни одбора Јавног предузећа „Палић-Лудаш“ на седници одржаној 27.06.2019. године, донео је **Одлуку о накнадама за коришћење заштићеног подручја Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“**.

- **Припрема пројеката и других посебних програма и планова** (пољопривреда, водопривреда, шумарство, туризам) према динамици и роковима који се утврђују годишњим програмима а детаљније приказаноу поглављу 13.1.2.

- Програм откупа /замене површина
- План коришћења пољопривредног земљишта у функцији заштите природних вредности
- Пилот пројекат алтернативне пољопривреде
- Програм развоја туристичких функција
- Пилот пројекат јачања аутохтоних шумских фрагмената
- Програм утврђивања стања водног ресурса и Студија унапређења стања хидроресурса
- Пројекат хидротехничких радова на унапређењу стања водног ресурса

Рок: према годишњим програмима

- Имајући у виду одредбу члана 13. Уредбе о заштити ПИО "Суботичка пешчара" којом се налаже усаглашавање планова и програма уређења простора, шумских, ловних, водопривредних, пољопривредних и других основа и програма унапређења рибарства и других програма који обухватају заштићено подручје са Просторним планом Републике Србије и овим Планом управљања и режимима заштите, постоји обавеза усаглашавања основа и програма донетих од стране корисника земљишта, риболовачких удружења и других. Исто важи и за урбанистичке и водопривредне планове и основе.

Рок: према законским прописима

Просторни план подручја посебне намене „Суботичке пустаре и језера“ („Службени лист АПВ“, број 10/2016) је донет.

12. САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ НА ПОДРУЧЈУ ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

Интеграција локалног становништва у процесу заштите природе је један од кључних задатака и представља стратешки циљ доброг менаџмента заштићеним природним добрима.

Посебно треба радити на томе да, упркос стриктном концепту заштите природе која се из оперативних разлога базира на забранама, локално становништво препозна свој интерес у процесу остваривања заштите природе (нпр. туристичка валоризација, брендирање производа органске производње, одрживо коришћење биомасе).

Специфичност ПИО „Суботичка пешчара“ је њена близина градским и приградским насељима града Суботице, па се под „локалним становнишвом“ као циљном групом за сарадњу на заштити природе, поред малобројних домаћинстава/пољопривредних газдинстава на самом заштићеном подручју, могу сматрати и становници насеља у непосредној близини заштићеног подручја, као и становници самог градског језгра.

Од велике је важности да локално становништво препозна свој интерес у чувању природних вредности и очувању „природних предела“ као део могућности свог развоја у окружењу заштићеног подручја.

Имајући у виду велику површину заштитне зоне и бројне кориснике на овом подручју, Управљач ће тежиште рада морати стално базирати на контакту и сарадњи. Прво током планирања активности појединих корисника, ради правовременог усклађивања са прописаним режимима, а затим и током реализације активности.

Са месним заједницама, удружењима грађана и невладиним организацијама које функционишу на подручју ПИО „Суботичка пешчаре“, сарађиваће се по потреби и у одређеним пројектима са циљем уређивања простора и презентације природних вредности подручја.

- Информисање локалног становништва о природним вредностима и мерама које се спроводе у циљу заштите, могућностима развоја
- Пружање помоћ локалном становништву у преласку на делатности које су у складу са заштитом природе подручја
- Укључивање локалног становништва у чување природе кроз мреже волонтера чувара према моделу који се реализује у СРП „Лудашко језеро“. Наставак сарадње са неформалном групом грађана „Волонтери чувари SU RANGERS“
- Тражење помоћи у конкретним акцијама у спровођењу мера активне заштите (сеча подраста алохтоних дрвеанстих врста, чишћење од инвазивних врста, кошење)

Конкретне активности усмерене ка сарадњи са локалним становнишвом ће бити дефинисане Годишњим програмима.

13. ДИНАМИКА И СУБЈЕКТИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

На основу оквира датог кроз дугорочне циљеве и приоритетне мере управљање ће садржавати следеће активности:

13.1. Опште мере заштите

Надзор и праћење стања спровођења прописаних забрана и контролисање начина и обима коришћења у дозвољеним радњама према степенима заштите (имплементација режима и Услови заштите природе) и све остале активности управљања заштићеним подручјем у складу са чл. 68 Закона о заштити природ.

Мере заштите/потребне активности које се односе на укупни простор заштићеног подручја (уједначавање коришћења, координација корисника, откуп површина, утврђивање стања и оптимизирање режима вода).

13.2. Посебне мере заштите

Организација и реализација активности посебних мера заштите које се односе на одређене локалитете (ревитализација, активна заштита станишта и врста).

13.1.1. Опште мере заштите – прописани режими

Спровођење активности управљања

Организовање и опремање

На основу стручне оспособљености и опремљености управљача (Јавно предузеће „Палић-Лудаш“) за обављање Уредбом стечених обавеза у заштити, очувању и унапређењу заштићеног подручја ПИО „Суботичка пешчара“ из садашњег аспекта има ограничене могућности оптималног спровођења циљева заштите.

Имајући у виду да је Предузеће управљач на подручју СРП „Лудашко језеро“, СРП „Селевењске пустаре“, ПИО „Суботичка пешчара“, ПП „Палић“ и СП „Стабла храста лужњака на Палићу“ (укупна површина управљања је сса 8,500 ha), са малобројним кадром, јасно је да ће се у планском периоду активности усмеравати на решавање овог проблема.

Рок: континуирано

Носилац: Град Суботица, надлежни Секретаријат Покрајине, надлежно Министарство

Чување и надзор

Чување и надзор заштићеног природног добра представља континуирани задатак који се реализује у смислу превентивне заштите природних вредности а у складу са чл. 109 и 110 Закона о заштити природе. Спроводиће га чуварска служба у сарадњи са осталим корисницима простора и у координацији са њиховим чуварским службама:

- ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Сомбор“, Шумска управа Суботица, лугарска и ловочуварска служба
- УСР „Шаран“, Палић, Тресетиште – чуварска служба
- Пољочуварска служба општине Суботица

Чуварска служба ће надгледати спровођење режима заштите, намену и коришћење површина свих корисника простора као и посетилаца.

О свим променама насталим у ПИО „Суботичка пешчара“ извештаваће континуирано стручну службу. Против извршиоца ће се подносити потребне пријаве. Управљач ће по потреби подносити кривичне и прекршајне пријаве, позивати надлежне инспекцијске службе и извештавати Покрајински завод за заштиту природе Србије.

У планском периоду је неопходно повећати број стручних кадрова и обавити одговарајућу едукацију постојећих и нових кадрова, у циљу одговарајућег чувања и надзора природних вредности подручја Суботичке пешчаре, што ће зависити од финансијских могућности у развијању нових функција и учешћа шире заједнице.

Рок: континуирано

Носилац: Управљач, Град Суботица, надлежни Секретаријат Покрајине, надлежно Министарство

Праћење стања

Послове праћења стања спроводиће делом чувар заштићеног подручја а делом стручни сарадник надлежан за ово заштићено подручје.

Установљена је посебна база података и води се посебан надзорнички дневник, чији се подаци континуирано уносе у базу података у оквиру Сектора за заштиту природе ЈП „Палић-Лудаш”

Вођење документације о заштићеном добру обављаће такође стручни сарадник Сектора.

Рок: континуирано

Носилац: Управљач

Обележавање

Обележавање ПИО „Суботичка пешчара“ је у складу са Правилником о обележавању заштићених природних добара („Сл. гласник РС“, бр. 30/92, 24/94 и 17/96). У планском периоду се очекују радови на текућем одржавању (замена оштећених делова).

Рок: континуирано

Носилац: Управљач

Документационо-информациони систем

Одређена научна и стручна литература интердисциплинарног карактера, као и радови проистекли обрадом резултата добијених праћењем стања и мониторингом подручја Суботичке пешчаре депоновани су код управљача. Њима се придружује катастар парцела подручја, постојеће карте, просторно-планска документа и сл., што је основа информационо-документационог система у изради.

У циљу реализације програмских задатака, остваривање и обављање функција заштите природе и старања о целом подручју неопходно је установљивање савременог информационог система, на чему је управљач и током протеклог петогодишњег периода интензивно радио. Планира се наставак ових радова.

У развијању информационог система потребно је обратити пажњу на следеће елементе које је потребно ускладити:

- кадрове
- опрему
- базе података
- поступке обраде и коришћења
- комуникационе медиуме

У том циљу је потребна стална сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе Србије. Ова питања ће се решавати обједињено за сва природна добра северно-бачког региона о којима се управља ЈП „Палић-Лудаш”

Рок: континуирано

Носилац: Управљач, Покрајински завод за заштиту природе

Стручна сарадња

Административна, стручна и експертска сарадња одвијаће се са свим институцијама из система заштите природе, као и научним и стручним организацијама које се баве проблематикама везаним за реализацију циљева заштите у ПИО „Суботичка пешчара“:

- Министарствима Републике Србије надлежним за питања заштите животне средине, пољопривреде, водопривреде, урбанизма, науке, просвете и културе;
- Покрајинским секретаријатима надлежним за животну средину и одрживи развој, пољопривреду, водопривреду, урбанизам, науку, просвету и културу
- Покрајинским заводом за заштиту природе Србије
- Градском управом надлежном за питања животне средине, пољопривреду, водопривреду, урбанизам, науку, просвету и културу
- Грађевинским факултетом у Суботици
- ЈВП „Војводинаводе“
- Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица
- Градски музеј Суботице
- Надлежна инситуција за урбанизам Суботице
- друге стручне и научне институције

Рок: континуирано
Носилац: Управљач

Планирање и спровођење мера противпожарне заштите

Заштита ПИО „Суботичка пешчара“ од пожара је базирана на спровођењу мера превенције од ширења пожара приликом спаљивања заостале вегетације на ораницама које се налазе у оквиру подручја. Будући да су поменуте активности сезонског карактера, чуварска служба у том периоду спроводи појачани надзор, контролу и праћење активности. Поред деловања у ванредним ситуацијама, управљач континуирано обавља активности у циљу спровођења мера противпожарне заштите у сарадњи са осталим корисницима простора:

- реализује се свакодневно праћење климатских услова и стања горивог материјала у циљу процене текуће опасности од појаве пожара
- организовано је осматрање и обавештавање о појави пожара током пожарних сезона
- на изузетно угроженим подручјима, као што су стари комплекси бора или велике површине под травнатом вегетацијом, обавља се свакодневни надзор
- локалитети излетишта се налазе под контролом употребе и ложења ватре
- током јавних скупова се дистрибуира пропагандни материјал о опасности и угрожености станишта од пожара
- заштита од пожара реализује се у сарадњи са пољочуварском службом општине Суботица и Шумском управом Суботица, као и Ватрогасном службом Министарства унутрашњих послова Суботице

Рок: континуирано
Носилац: Управљач, Пољочуварска служба, Ватрогасна служба

Мере заштите непокретних културних добара Међуопштинског завода за заштиту споменика културе Суботица

ПИО „Суботичка пешчара“ има одређен број непокретних културних добара, археолошких налазишта,

Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица као надлежна институција прописала је Мере заштите из којих се виде локалитети по катастарским

парцелама и услове заштите које на овим локалитетима треба спроводити (у прилогу Плана).

Рок: континуирано

Носилац: Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица

Међународна сарадња

Подручје овог природног добра, које се налази на 15 км од границе са Републиком Мађарском, је заједно са другим природним добрима овог региона (Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ и Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“) део пројекта будућег заједничког прекограничног заштићеног простора које је под називом “Körös-ér” (Речица Киреш) зацртаног министарским протоколом Републике Србије и Републике Мађарске 1997. године.

Јуна 2004. године потписан је Споразум о сарадњи између Јавног предузећа „Палић-Лудаш” и Управе Националног парка Кишкуншаг, управљача заштићених подручја природе Мађарске у међуречју Тисе и Дунава. Споразумом је предвиђена размена искустава, сазнања, информација, стручних екипа и њиме се подржава систематска сарадња стручњака и чувара природе са обе стране границе. Дана 20.12. 2013 потписом на новом Споразуму о сарадњи у раду на заштићеним подручјима са обе стране границе, наставља се дугогодишњи заједнички рад на заштити природе. Такође се подржава заједничко наступање на појединим конкурсима за пројекте, нарочито из програма ИРА и коришћењем других могућности које се реализују на заштићеним подручјима о којима се старају.

У односу на ПИО „Суботичка пешчара“ то значи сарадњу на:

- методама управљања /газдовања воденим и влажним подручјима, пешчарама, слатинама
- развијању и организацији будућег заједничког прекограничног природног добра
- рад на заједничким научно-истраживачким програмима (нпр. шафрањика, слепо куче)
- усклађивање активности чуварских служби која се обављају уз границе; континуирана периодична заједничка служба са обе стране границе.
- давање подршке у презентацији еко туризма и заштите природе дуж границе (како преко сопствених пројеката тако и учешћем у другим пројектима).

Годишњим плановима ће се одређивати конкретни садржаји сарадње за текућу годину.

Рок: континуирано

Носилац: Управљач

13.1.2. Опште мере заштите – мере заштите укупног простора ПИО “Суботичка пешчара”

Мере заштите/потребне активности које се односе на укупни простор заштићеног подручја (уједначавање коришћења- одрживи видови, кординација корисника, откуп површина)

- Програм откупа /замене површина

Рок: 2030

Носилац: Општина Суботица, Управљач

- Израда стручне подлоге за пројекат откупа парцела у приватном власништву (катастарски подаци, картографски, ГПС мерења и калкулације)

Рок: 2027

Носилац: Општина Суботица, Управљач

- План коришћења пољопривредног земљишта у функцији заштите природних вредности
Рок: према годишњим програмима
Носилац: Општина Суботица, Управљач, Покрајински завод за заштиту природе
- Програм едукације о алтернативним видовима пољопривреде у сарадњи са специјалистичким организацијама и удружењима
Рок: континуално
Носилац: НВО, Управљач
- Пилот пројекат алтернативне пољопривреде
Рок: у складу са могућностима
Носилац: НВО, Управљач
- Програм развоја туристичких функција
Рок: 2024
Носилац: Општина Суботица, Туристичка организација Суборице, Управљач
- Пилот пројекат јачања аутохтоних шумских фрагмената
Рок: 2022
Носилац: Шумско газдинство "Сомбор", Покрајински завод за заштиту природе, Управљач
- Програм утврђивања стања водног ресурса и Студија унапређења стања хидроресурса
Рок: 2030
Носилац: Општина Суботица, Грађевински факултет, Покрајински завод за заштиту природе, Управљач
- Пројекат хидротехничких радова на унапређењу стања водног ресурса
Рок: 2030
Носилац: Општина Суботица, Грађевински факултет, Управљач

13.2. Посебне мере заштите

Организација и реализација активности реализације посебних мера заштите који се односе на одређене локалитете (активна заштита станишта и врста). Планирање и реализација ових посебних мера заштите усклађиваће се са даљим мониторингом природних вредности у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе.

На основу досадашњих картирања и процена стања посебно ће бити стављен акценат на следеће активности:

1. Чишћење станишта строго заштићених врста од алохтоне дрвенасте вегетације
 - а) Отклањање постојећих стабала багрема, киселог дрвета, копривића, евроамеричке тополе
 - б) Дугорочно одржавање и сеча изданака непожељне дрвенасте вегетацијеПриоритет је локалитет Крчевине
2. Спречавање обрастања багрема на пешчарским и степским стаништима заштићених врста на шумском земљишту.
 - а) Сеча изданака посечених стабалаПриоритет су станишта шафрањике
3. Спречавање обрастања дрвенасте вегетације на пешчарским и степским стаништима

заштићених врста на шумском земљишту.

a) Спречавање обрастања чистина и сеча изданака посечених стабала

Приоритет су станишта пешчарског каранфила и мале сасе

4. Ревитализација степских и мезофилних пашњака пашњака

a) Сеча инвазивних и алохтоних дрвенастих врста и третирање пањева посечених стабала селективним хербицидима

b) Сеча изданака алохтоних врста

c) Повећавање броја грла стоке мешовите структуре (овце, говеда, козе, магарци) која врши испашу на том терену

d) Обележавање локација за оборе у којима ће боравити стока

e) Бушење бунара на локалитетима где борави стока у складу са условима заштите природе

f) Реинтродукција текунице (*Spermophilus citellus*), за чији је опстанак предуслов постојање ниске вегетације

5. Побољшање хидролошких услова у циљу повећања броја локалитета на којима се може ревитализовати степски пашњаци.

Рок: континуирано у складу са финансирањем активних мера заштите

Носилац: Управљач, Покрајински завод за заштиту природе

14. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА УПРАВЉАЊА ПИО "СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

У садашњем тренутку Законом о заштити природе уређено је да се средства за заштиту и развој заштићених подручја обезбеђују из буџета (Република Србија, Аутономна покрајина Војводина, локална самоуправа – Град Суботица), из прихода који се остваре вршењем делатности Управљача (када постоји), од накнада за коришћење заштићеног подручја и из других извора у складу са законом.

Свакодневна пракса показује да системски многа питања нису јасно решена и да постоји сталан недостатак средстава за реализацију чак и основних послова у заштити добра као што су: редован надзор, праћење стања, активне мере заштите, стручни кадар и опрема.

Полазећи од наведених законских решења и текућег стања а имајући у виду да је Планиом управљања, у складу са законским оквиром и стањем, планирана реализација великог броја задатака и законских обавеза, неопходно је створити услове да се средства обезбеђују из свих потенцијалних извора.

У планском периоду, Годишњим програмима управљања дефинисаће се врста и обим задатака, висина средстава и начин њиховог обезбеђивања по следећој планираној структури. Планирана структура одсликава садашњи статус Управљача (2020. година), његове могућности у обезбеђивању средстава за реализацију циљева заштите и развоја подручја.

Табела 1. Планска структура средстава (врста и обим задатака) и процентуални удео сопствених и осталих извора финансирања

	Програмска целина	Сопствена (накнаде)	Буџет	Остали
A.0	Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја			
A.1	Чуварска служба	15	75	10
A.2	Одржавање заштићеног подручја	5	70	25
A.3	Презентација заштићеног подручја	10	50	40
B.0	Управљање посетиоцима			
B.1	Изградња улазних станица	50	50	-
B.2	Изградња центара за посетиоце и едукативних центара	20	40	40
B.3	Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	10	70	20
B.4	Штампање материјала намењеног посетиоцима	70	-	30
V.0	Регулисање имовинско правних односа			
V.1	Надокнада за ускраћивање права коришћења	10	30	60
V.2	Накнада за нанету штету	10	20	70
G.0	Праћење и унапређење стања заштићених подручја			
G.1	Мониторинг	15	50	35
G.2	Реинтродукција и реколонизација	-	80	20
G.3	Рекултивација	-	-	100
G.4	Ревитализација и мере активне заштите природе	50	-	50
D.0	Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса			
D.1	Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана препарцелације и друге планске документације			
D.2	Пројекти и радови на уређењу простора			
D.3	Пројекти и програми у области шумарства			
D.4	Пројекти и програми у области ловства			
D.5	Пројекти и програми у области рибарства			
D.6	Пројекти и програми у области туризма			
D.7	Пројекти и програми у области пољопривреде	-	100	-
D.8	Пројекти и програми у области управљања водама	-	100	-
E.0	Остали некатегорисани послови			
E.1	Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др.)	-	-	100
E.2	Сарадња са невладиним организацијама	65	-	35

У наредним табелама је приказ очекиваних средстава из буџетских извора планираних на основу кретања из 2020. године.

Табела 2 ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2021. ГОДИНУ
Табела планираних расхода за заштићено подручје ПИО „Суботичка пешчара“

	Буџет РС	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Укупно
А.1. Чуварска служба	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
А.1.1. Бруто зараде чувара	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (прг. гориво, регистрације аутомобила, униформа, гумене чизме, гуме за теренско возило, ранчеви за чуваре и друго)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
А.1.3. Набавке средстава рада (теренско возило)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.2. Одржавање заштићеног подручја	374.400,00	514.284,07	992.022,00	105.149,24	1.985.855,31
А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда докумената, програма, пројеката, сарадња са становништвом, институцијама и др.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
А.2.2. Обележавање заштићеног подручја	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
А.2.3. Управљање отпадом	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
А.2.4. Одржавање постојећег мобилијара	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3. Презентација заштићеног подручја	137.160,00	338.290,00	315.750,00	94.000,00	885.200,00
А.3.1. Штампане промотивног материјала	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	25.000,00	5.000,00	0,00	0,00	30.000,00

А.3.6. Стално медијско приказивање, интернет презентација предузећа	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Укупно А.0	2.211.560,00	1.101.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.420.925,70
Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Б.2.Куповина и уређење салаша за смештај и боравак и презентацију заштићеног подручја	1.000.000,00	200.000,00	0,00	0,00	1.200.000,00
Б.3. Штампање материјала намењеног посетиоцима	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Укупно Б.0	1.130.000,00	250.000,00	0,00	0,00	1.380.000,00
В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.1. Мониторинг	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
Г.2. Реинтродукција и реколонијација	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Укупно Г.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана преарцелације и друге планске документације	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
Д.8. Пројекти и програми у области управљања водама	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Укупно Д.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
Е.2. Сарадња са невладиним организацијама	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Укупно Е.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Укупно планирани расходи	4.051.560,00	2.116.949,07	2.231.396,00	726.020,63	9.125.925,70

Табела 3 ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2022. ГОДИНУ
Табела планираних расхода за заштићено подручје ПИО „Суботичка пешчара“

	Буџет РС	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Укупно
А.1. Чуварска служба	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
А.1.1. Бруто зараде чувара	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (прг. гориво, регистрације аутомобила, униформа, гумене чизме, гуме за теренско возило, ранчеви за чуваре и друго)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
А.1.3. Набавке средстава рада (теренско возило)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.2. Одржавање заштићеног подручја	374.400,00	514.284,07	992.022,00	105.149,24	1.985.855,31
А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда докумената, програма, пројеката, сарадња са становништвом, институцијама и др.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
А.2.2. Обележавање заштићеног подручја	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
А.2.3. Управљање отпадом	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
А.2.4. Одржавање постојећег мобилијара	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3. Презентација заштићеног подручја	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
А.3.1. Штапање промотивног материјала	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.3.6. Стално медијско приказивање, интернет презентација предузећа	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Укупно А.0	2.186.560,00	1.096.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.390.925,70

Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Б.2.Изградња центара за посетиоце и едукативних центара	500.000,00	200.000,00	0,00	0,00	700.000,00
Б.3. Штампање материјала намењеног посетиоцима	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Укупно Б.0	630.000,00	250.000,00	0,00	0,00	880.000,00
В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.1. Мониторинг	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
Г.2. Реинтродукција и реколонизација	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Укупно Г.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана преарцелације и друге планске документације	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
Д.8. Пројекти и програми у области управљања водама	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Укупно Д.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
Е.2. Сарадња са невладиним организацијама	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Укупно Е.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Укупно планирани расходи	3.526.560,00	2.111.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.595.925,70

Табела 4 ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2023. ГОДИНУ
Табела планираних расхода за заштићено подручје ПИО „Суботичка пешчара“

	Буџет РС	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Укупно
A.1. Чуварска служба	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
A.1.1. Бруто зараде чувара	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
A.1.2. Остали трошкови чуварске службе (прг. гориво, регистрације аутомобила, униформа, гумене чизме, гуме за теренско возило, ранчеви за чуваре и друго)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
A.1.3. Набавке средстава рада (теренско возило)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.2. Одржавање заштићеног подручја	620.000,00	584.684,07	992.022,00	105.149,24	2.301.855,31
A.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда докумената, програма, пројеката, сарадња са становништвом, институцијама и др.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
A.2.2. Обележавање заштићеног подручја	300.000,00	84.000,00	0,00	0,00	384.000,00
A.2.3. Управљање отпадом	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
A.2.4. Одржавање постојећег мобилијара	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3. Презентација заштићеног подручја	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
A.3.1. Штапање промотивног материјала	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
A.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
A.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
A.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
A.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.6. Стално медијско приказивање, интернет презентација предузећа	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Укупно A.0	2.432.160,00	1.167.349,07	1.531.396,00	576.020,63	5.706.925,70

Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Б.2. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
Б.3. Штампање материјала намењеног посетиоцима	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Укупно Б.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.1. Мониторинг	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
Г.2. Реинтродукција и реколонизација	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Укупно Г.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана преарцелације и друге планске документације	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
Д.8. Пројекти и програми у области управљања водама	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Укупно Д.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
Е.2. Сарадња са невладиним организацијама	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Укупно Е.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Укупно планирани расходи	3.372.160,00	2.082.349,07	2.231.396,00	726.020,63	8.411.925,70

Табела 5 ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2024. ГОДИНУ
Табела планираних расхода за заштићено подручје ПИО „Суботичка пешчара“

	Буџет РС	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Укупно
А.1. Чуварска служба	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
А.1.1. Бруто зараде чувара	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (прг. гориво, регистрације аутомобила, униформа, гумене чизме, гуме за теренско возило, ранчеви за чуваре и друго)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
А.1.3. Набавке средстава рада (теренско возило)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.2. Одржавање заштићеног подручја	374.400,00	514.284,07	992.022,00	105.149,24	1.985.855,31
А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда докумената, програма, пројеката, сарадња са становништвом, институцијама и др.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
А.2.2. Обележавање заштићеног подручја	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
А.2.3. Управљање отпадом	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
А.2.4. Одржавање постојећег мобилијара	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3. Презентација заштићеног подручја	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
А.3.1. Штампане промотивног материјала	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.3.6. Стално медијско приказивање, интернет презентација предузећа	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Укупно А.0	2.186.560,00	1.096.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.390.925,70

Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Б.2. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
Б.3. Штампање материјала намењеног посетиоцима	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Укупно Б.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.1. Мониторинг	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
Г.2. Реинтродукција и реколонизација	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Укупно Г.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана преарцелације и друге планске документације	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
Д.8. Пројекти и програми у области управљања водама	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Укупно Д.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
Е.2. Сарадња са невладиним организацијама	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Укупно Е.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Укупно планирани расходи	3.126.560,00	2.011.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.095.925,70

Табела 6 ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2025. ГОДИНУ
Табела планираних расхода за заштићено подручје ПИО „Суботичка пешчара“

	Буџет РС	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Укупно
А.1. Чуварска служба	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
А.1.1. Бруто зараде чувара	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (прг. гориво, регистрације аутомобила, униформа, гумене чизме, гуме за теренско возило, ранчеви за чуваре и друго)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
А.1.3. Набавке средстава рада (теренско возило)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.2. Одржавање заштићеног подручја	374.400,00	514.284,07	992.022,00	105.149,24	1.985.855,31
А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда докумената, програма, пројеката, сарадња са становништвом, институцијама и др.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
А.2.2. Обележавање заштићеног подручја	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
А.2.3. Управљање отпадом	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
А.2.4. Одржавање постојећег мобилијара	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3. Презентација заштићеног подручја	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
А.3.1. Штапање промотивног материјала	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.3.6. Стално медијско приказивање, интернет презентација предузећа	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Укупно А.0	2.186.560,00	1.096.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.390.925,70

Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Б.2. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
Б.3. Штампање материјала намењеног посетиоцима	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Б.4. Изградња штала за говеде	400.000,00	100.000,00	0,00	0,00	500.000,00
Укупно Б.0	630.000,00	250.000,00	0,00	0,00	880.000,00
В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.1. Мониторинг	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
Г.2. Реинтродукција и реколонизација	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Укупно Г.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана препарцелације и друге планске документације	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
Д.8. Пројекти и програми у области управљања водама	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Укупно Д.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
Е.2. Сарадња са невладиним организацијама	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Укупно Е.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Укупно планирани расходи	3.526.560,00	2.111.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.595.925,70

Табела 7 ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2026. ГОДИНУ
Табела планираних расхода за заштићено подручје ПИО „Суботичка пешчара“

	Буџет РС	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Укупно
А.1. Чуварска служба	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
А.1.1. Бруто зараде чувара	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (прг. гориво, регистрације аутомобила, униформа, гумене чизме, гуме за теренско возило, ранчеви за чуваре и друго)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
А.1.3. Набавке средстава рада (теренско возило)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.2. Одржавање заштићеног подручја	374.400,00	614.284,07	992.022,00	105.149,24	2.085.855,31
А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда докумената, програма, пројеката, сарадња са становништвом, институцијама и др.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
А.2.2. Обележавање заштићеног подручја	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
А.2.3. Управљање отпадом	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
А.2.4. Одржавање постојећег мобилијара	0,00	150.000,00	0,00	0,00	150.000,00
А.3. Презентација заштићеног подручја	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
А.3.1. Штампане промотивног материјала	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.3.6. Стално медијско приказивање, интернет презентација предузећа	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Укупно А.0	2.186.560,00	1.196.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.490.925,70

Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Б.2. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
Б.3. Штампање материјала намењеног посетиоцима	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Укупно Б.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.1. Мониторинг	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
Г.2. Реинтродукција и реколонизација	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Укупно Г.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана преарцелације и друге планске документације	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
Д.8. Пројекти и програми у области управљања водама	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Укупно Д.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
Е.2. Сарадња са невладиним организацијама	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Укупно Е.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Укупно планирани расходи	3.126.560,00	2.111.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.195.925,70

Табела 8 ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2027. ГОДИНУ
Табела планираних расхода за заштићено подручје ПИО „Суботичка пешчара“

	Буџет РС	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Укупно
А.1. Чуварска служба	2.729.120,00	506.655,00	223.624,00	376.871,39	3.836.270,39
А.1.1. Бруто зараде чувара	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (прг. гориво, регистрације аутомобила, униформа, гумене чизме, гуме за теренско возило, ранчеви за чуваре и друго)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
А.1.3. Набавке средстава рада (теренско возило)	1.029.120,00	257.280,00	0,00	0,00	1.286.400,00
А.2. Одржавање заштићеног подручја	374.400,00	614.284,07	992.022,00	105.149,24	2.085.855,31
А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда докумената, програма, пројеката, сарадња са становништвом, институцијама и др.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
А.2.2. Обележавање заштићеног подручја	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
А.2.3. Управљање отпадом	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
А.2.4. Одржавање постојећег мобилијара	0,00	150.000,00	0,00	0,00	150.000,00
А.3. Презентација заштићеног подручја	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
А.3.1. Штапање промотивног материјала	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.3.6. Стално медијско приказивање, интернет презентација предузећа	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Укупно А.0	3.215.680,00	1.454.229,07	1.531.396,00	576.020,63	6.777.325,70

Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Б.2. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
Б.3. Штампање материјала намењеног посетиоцима	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Укупно Б.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.1. Мониторинг	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
Г.2. Реинтродукција и реколонијација	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Укупно Г.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана преарцелације и друге планске документације	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
Д.8. Пројекти и програми у области управљања водама	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Укупно Д.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
Е.2. Сарадња са невладиним организацијама	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Укупно Е.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Укупно планирани расходи	4.155.680,00	2.369.229,07	2.231.396,00	726.020,63	9.482.325,70

Табела 9 ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2028. ГОДИНУ
Табела планираних расхода за заштићено подручје ПИО „Суботичка пешчара“

	Буџет РС	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Укупно
А.1. Чуварска служба	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
А.1.1. Бруто зараде чувара	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (прг. гориво, регистрације аутомобила, униформа, гумене чизме, гуме за теренско возило, ранчеви за чуваре и друго)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
А.1.3. Набавке средстава рада (теренско возило)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.2. Одржавање заштићеног подручја	374.400,00	614.284,07	992.022,00	105.149,24	2.085.855,31
А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда докумената, програма, пројеката, сарадња са становништвом, институцијама и др.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
А.2.2. Обележавање заштићеног подручја	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
А.2.3. Управљање отпадом	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
А.2.4. Одржавање постојећег мобилијара	0,00	150.000,00	0,00	0,00	150.000,00
А.3. Презентација заштићеног подручја	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
А.3.1. Штампање промотивног материјала	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.3.6. Стално медијско приказивање, интернет презентација предузећа	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Укупно А.0	2.186.560,00	1.196.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.490.925,70

Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Б.2. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
Б.3. Штампање материјала намењеног посетиоцима	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Укупно Б.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.1. Мониторинг	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
Г.2. Реинтродукција и реколонизација	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Укупно Г.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана преарцелације и друге планске документације	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
Д.8. Пројекти и програми у области управљања водама	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Укупно Д.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
Е.2. Сарадња са невладиним организацијама	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Укупно Е.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Укупно планирани расходи	3.126.560,00	2.111.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.195.925,70

Табела 10 ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2029. ГОДИНУ
Табела планираних расхода за заштићено подручје ПИО „Суботичка пешчара“

	Буџет РС	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Укупно
А.1. Чуварска служба	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
А.1.1. Бруто зараде чувара	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (прг. гориво, регистрације аутомобила, униформа, гумене чизме, гуме за теренско возило, ранчеви за чуваре и друго)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
А.1.3. Набавке средстава рада (теренско возило)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.2. Одржавање заштићеног подручја	374.400,00	614.284,07	992.022,00	105.149,24	2.085.855,31
А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда докумената, програма, пројеката, сарадња са становништвом, институцијама и др.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
А.2.2. Обележавање заштићеног подручја	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
А.2.3. Управљање отпадом	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
А.2.4. Одржавање постојећег мобилијара	0,00	150.000,00	0,00	0,00	150.000,00
А.3. Презентација заштићеног подручја	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
А.3.1. Штапање промотивног материјала	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.3.6. Стално медијско приказивање, интернет презентација предузећа	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Укупно А.0	2.186.560,00	1.196.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.490.925,70

Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Б.2. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
Б.3. Штампање материјала намењеног посетиоцима	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Укупно Б.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.1. Мониторинг	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
Г.2. Реинтродукција и реколонијација	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Укупно Г.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана преарцелације и друге планске документације	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
Д.8. Пројекти и програми у области управљања водама	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Укупно Д.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
Е.2. Сарадња са невладиним организацијама	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Укупно Е.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Укупно планирани расходи	3.126.560,00	2.111.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.195.925,70

Табела 11 ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2030. ГОДИНУ
Табела планираних расхода за заштићено подручје ПИО „Суботичка пешчара“

	Буџет РС	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Укупно
А.1. Чуварска служба	1.700.000,00	249.375,00	223.624,00	376.871,39	2.549.870,39
А.1.1. Бруто зараде чувара	1.400.000,00	0,00	223.624,00	376.871,39	2.000.495,39
А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (прг. гориво, регистрације аутомобила, униформа, гумене чизме, гуме за теренско возило, ранчеви за чуваре и друго)	300.000,00	249.375,00	0,00	0,00	549.375,00
А.1.3. Набавке средстава рада (теренско возило)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.2. Одржавање заштићеног подручја	374.400,00	614.284,07	992.022,00	105.149,24	2.085.855,31
А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда докумената, програма, пројеката, сарадња са становништвом, институцијама и др.)	80.000,00	390.684,07	992.022,00	105.149,24	1.567.855,31
А.2.2. Обележавање заштићеног подручја	54.400,00	13.600,00	0,00	0,00	68.000,00
А.2.3. Управљање отпадом	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	300.000,00
А.2.4. Одржавање постојећег мобилијара	0,00	150.000,00	0,00	0,00	150.000,00
А.3. Презентација заштићеног подручја	112.160,00	333.290,00	315.750,00	94.000,00	855.200,00
А.3.1. Штампане промотивног материјала	80.000,00	130.000,00	0,00	0,00	210.000,00
А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	40.200,00
А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	95.250,00	315.750,00	94.000,00	505.000,00
А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
А.3.6. Стално медијско приказивање, интернет презентација предузећа	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Укупно А.0	2.186.560,00	1.196.949,07	1.531.396,00	576.020,63	5.490.925,70

Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Б.2. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	200.000,00
Б.3. Штампање материјала намењеног посетиоцима	130.000,00	50.000,00	0,00	0,00	180.000,00
Укупно Б.0	230.000,00	150.000,00	0,00	0,00	380.000,00
В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.1. Мониторинг	150.000,00	100.000,00	0,00	50.000,00	300.000,00
Г.2. Реинтродукција и реколонизација	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	100.000,00
Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	50.000,00
Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	480.000,00	520.000,00	0,00	0,00	1.000.000,00
Укупно Г.0	710.000,00	690.000,00	0,00	50.000,00	1.450.000,00
Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана преарцелације и друге планске документације	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	500.000,00	0,00	500.000,00
Д.8. Пројекти и програми у области управљања водама	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00
Укупно Д.0	0,00	0,00	700.000,00	0,00	700.000,00
Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др.)	0,00	25.000,00	0,00	0,00	25.000,00
Е.2. Сарадња са невладиним организацијама	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00	150.000,00
Укупно Е.0	0,00	75.000,00	0,00	100.000,00	175.000,00
Укупно планирани расходи	3.126.560,00	2.111.949,07	2.231.396,00	726.020,63	8.195.925,70

Из приказаног се види да је планирано финасирање из два буџетска извора (општина и надлежно Министарство). Као извор сопственог финансирања реализоваће се убирање накнада за коришћење заштићеног подручја у складу са Законом о накнадама за коришћење јабних добара („Сл. гласник РС“, бр. 95/2018, 49/2019 и 86/2019 – усклађени дин. изн.), такође, обезбедиће се сопствени приходи од обављања делатности.

Остали извори (конкурси код фондација, ЕУ ИПА конкурси и сл.) нису конкретни и биће планирани у годишњим програмима када буду актуелни током периода важења Плана.

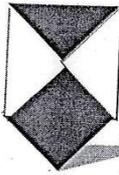
Из табеле се види да се у складу са досадашњом праксом од Министарства преко конкурса потражују средства за активности везане за основне послове чувања заштићеног природног добра:

- Чување и надзор
- Обележавање и одржавање ознака границе
- Опрема
- Подаци о заштићеном подручју
- Презентација подручја

Из општинског буџета су уобичајено финансирани посебни пројекти као нпр. сузбијање инвазивних врста, промоција подручја и сл..

15. ПРИЛОЗИ

МЕЂУОПШТИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ СУБОТИЦА:
ПОДАЦИ О НЕПОКРЕТНИМ КУЛТУРНИМ ДОБРИМА И ЕВИДЕНТИРАНИМ ДОБРИМА
ПОД ПРЕТХОДНОМ ЗАШТИТОМ НА ПРОСТОРУ ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА
"СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА"

МЕЂУОПШТИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ СУБОТИЦА
MEĐUOPĆINSKI ZAVOD ZA ZAŠTITU SPOMENIKA KULTURE SUBOTICA
KÖZSÉGKÖZI MŰEMLEKVÉDELMI INTÉZET SZABADKA

24.000 СУБОТИЦА

ТРГ СЛОБОДЕ 1/3

ТЕЛ. 024/556-901, 557-606

ПИБ : 100838736

Тек. Рачун : 840-302664-56

МАТ.БР. : 08137455

ШИФ. ДЕЛ. : 00092522

www.heritage-su.org.yu

E-MAIL:mzszksu@eunet.yu

Број : 453-2/19
Датум : 24.09.2010.

467
27.09.10
РТГ-КУЛТУРНИК 900

Предмет:

Достављање података о евидентираним добрима под претходном заштитном на простору Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“

За допуну Плана управљања Предела изузетних одлика „Суботичка Пешчара“ дајемо следеће податке:

У мерама заштите непокретних културних добара за потребе просторног плана општине Суботице урађене децембра 2004. године евидентирани су салаши, старе школе, и крајпуташи.

1. У мерама смо доставили списак најатрактивнијих салаша, са предлогом да се од њих изабере барем један и претвори у салашарски музеј, или да му се да нека нова функцију.
2. Све крајпуташе треба оставити на оригиналном мест, у изворном облику, са изворним натписом, а приликом обнове могу се користити и савремени материјали са уписом турске обнове.

У заштићеном природном добру следећи **објекти** имају документовану вредност:

1. Салаш, 4. јула бр.123
2. Амбар на саоницама, 4. јула бр.165
3. Шумарска кућа, Чавољ, бр.177
4. Салаш, Хајдуково бр.121
5. Стара школа, Хајдуково бр.137
6. Стара школа са јаблановима, Хајдуково
7. Салаш Тумбас, Хајдуково бр.175

Крајпуташи у Суботичкој пешчари :

1. Пастирски крст, крст Хајагош Иштвана и Туро Руже, Мајшански пут
2. Крст Зеди Арпада, Чордашки пут
3. Крст Сабо Болджара, Радоновачка пустара
4. Крст Хаверда, Радоновачка пустара

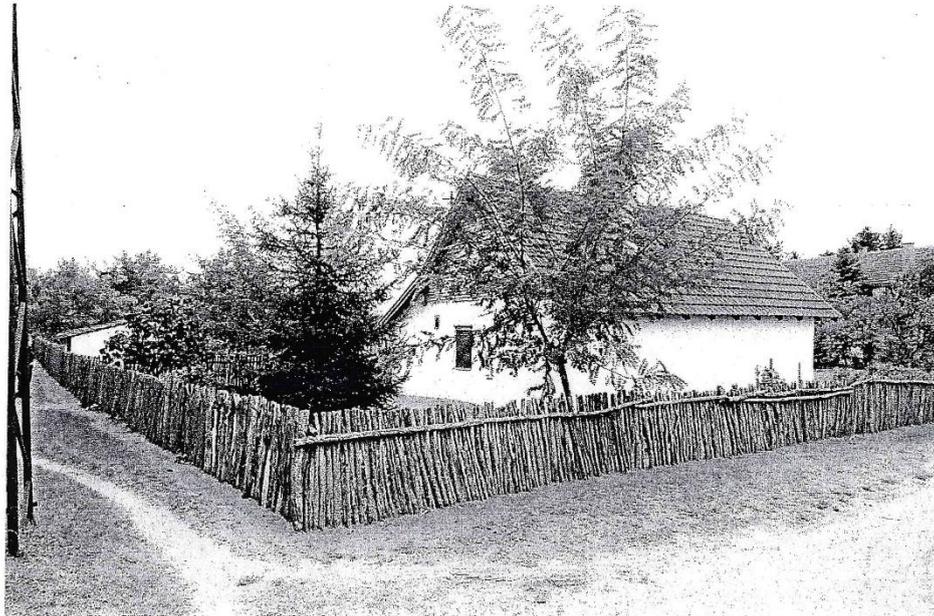
У прилогу вам достављамо фотографије карту са евидентираним салашима и школама.

Достављено:

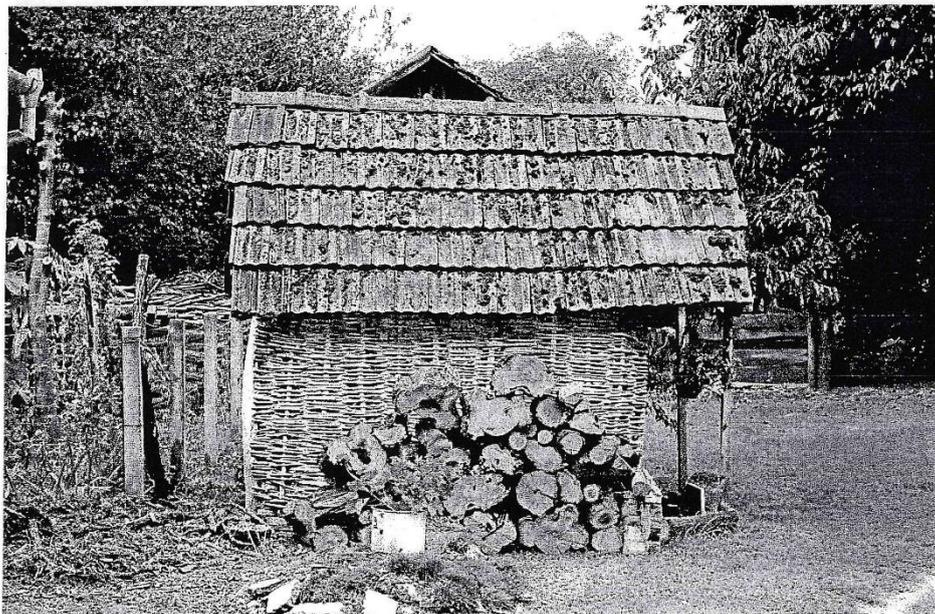
1. Подносиоцу захтева
2. Документацији
3. Архиви завода

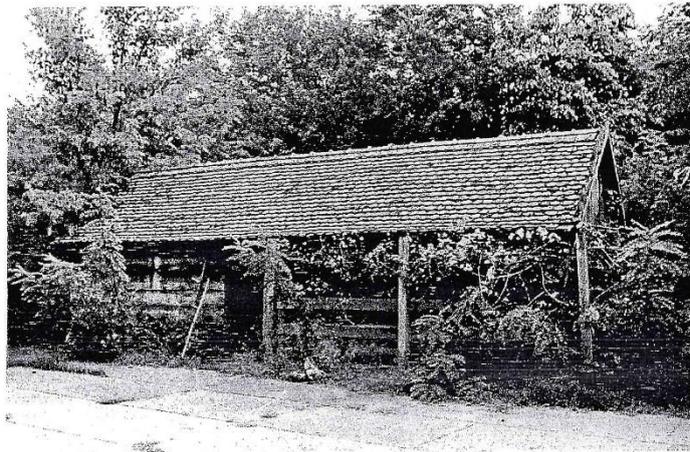
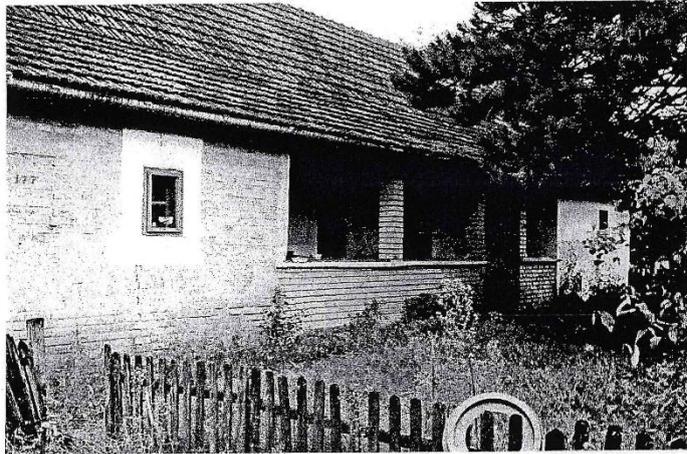
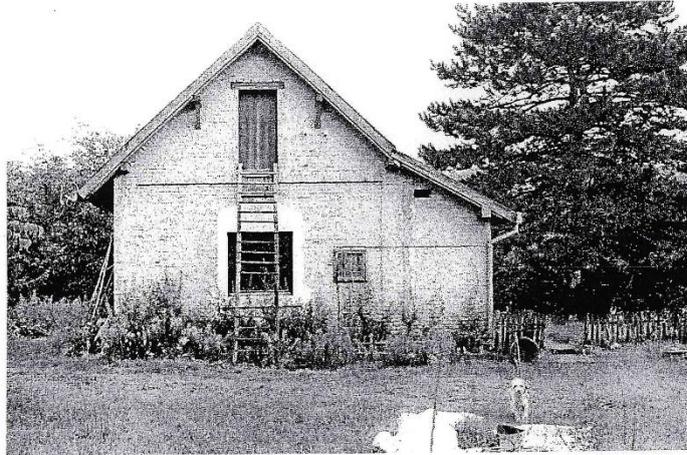
1. Салаш, 4. Јула бр. 123

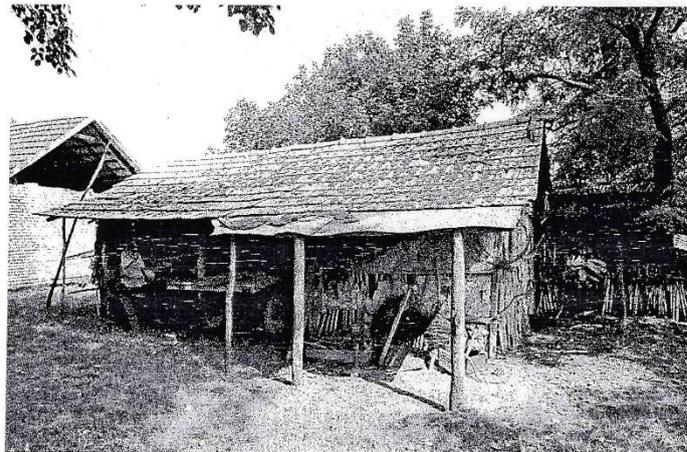
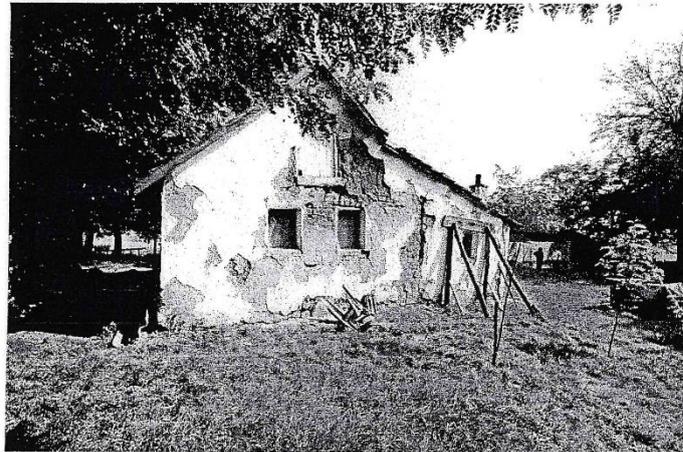
2. Амбар на саоницама, 4. Јула бр.165

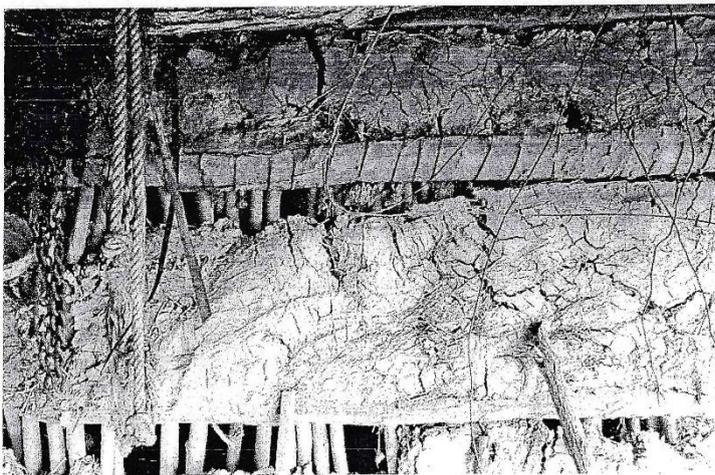
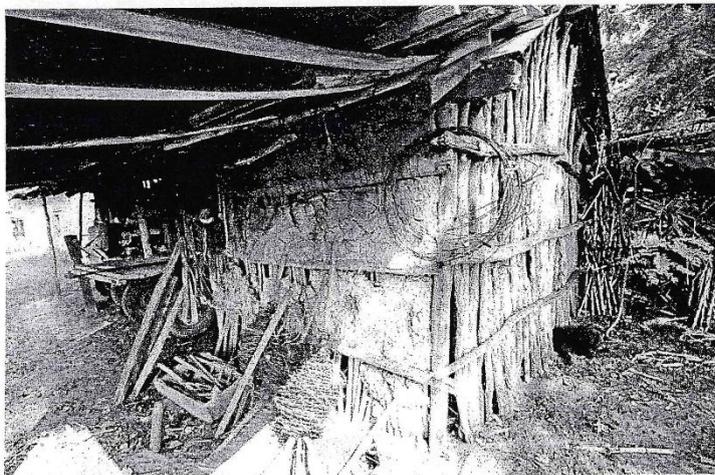
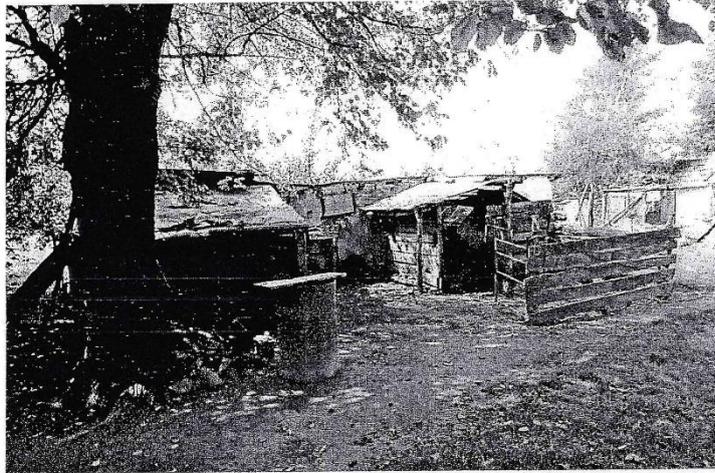

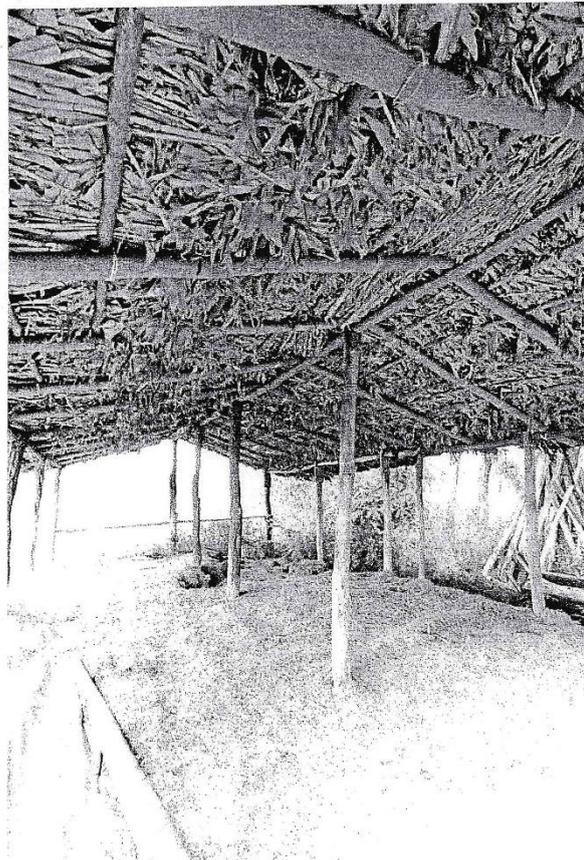
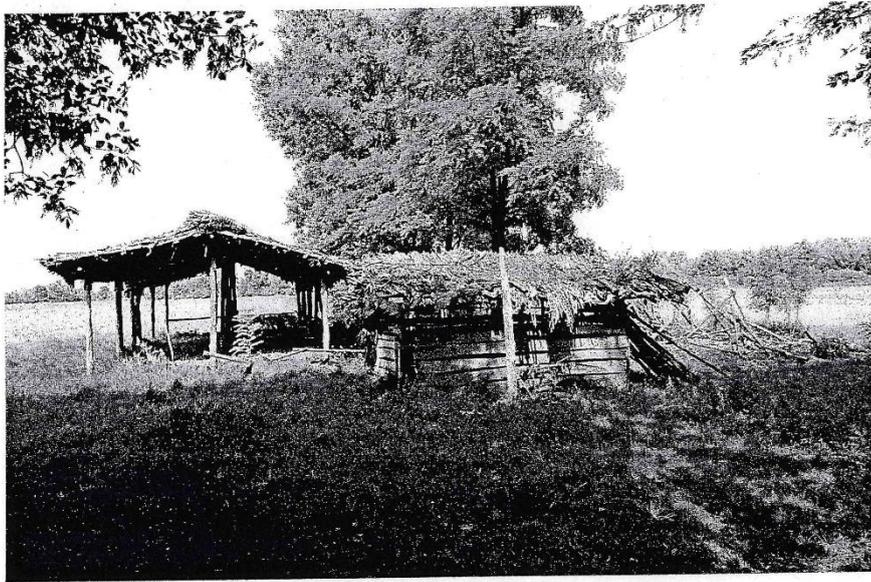
3. Шумарска кућа, Чавољ бр.177

4. Салаш, Хајдуково бр.121

5. Школа, Хајдуково бр.137

6. Школа (са јаблановима), Хајдуково

7. Салаи Тумбас, Хајдуково бр.175

